

גלייון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

י"ל ע"י חבורת קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
אין התורה נקנית אלא בחבורה (מכות סג)

נציב חודש סיון

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה חיים זיגער הי"ו

לעילוי נשמת אביו מו"ה יעקב צבי ב"ר חיים ע"ה

חולין גליון י"א

פר' נשא-שלח
תשפ"ד

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

מס' חולין דף נג. עד דף נח:

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד יח

(ג) רב כהנא שאל האם יש דרוסה לחתול ולחולדה, אמר לו רב לחתול יש דרוסה, ולחולדה אין דרוסה. והיינו בגדיים ושלמים שהם דקים מאוד.

דרוסה בשאר עופות טמאים

רב אשי שאל האם שאר עופות טמאים חוץ מן העופות הגם והניץ יש להן דרוסה. אמר לו רב הלל בשם רב כהנא, דיש להן דרוסה. והא דבמשנתנו תנן דרוסת ה'ניץ' בעוף הדק, מכלל דשאר עופות אפילו בעוף הדק אין להם דרוסה, תירצו בשני דרכים:

(א) דרוסת הניץ היינו כשדרם עוף ששוח בגודלו להניץ עצמו, ואילו שאר עופות טמאים אין להם דרוסה רק בעופות שקטנים מהם.

(ב) דרוסת הניץ היינו אפילו בעופות הגדולים יותר ממנו וכל זמן שעדיין הוא בכלל 'עוף הדק'. אבל שאר עופות טמאים אין להם דרוסה רק בעופות השווים להם בגודלן.

³ היינו דרוסה ששולח בה ארס, ואין זה מה שימצא לקמן (דף נ"ט). דאחד מסמיני עופות טמאים הוא מה שהם דורסים וימצא שם מהו 'דריסה' דאיירי בה; תוספות ד"ה שאר עופות טמאים.

ואין לפשוט מהא דאמר רב לעיל (דף נ"ג:) ובעופות מן הנך ולמעלה, דכל עוף למעלה מן הנך יש לה דרוסה, הא למטה מן הנך אין לה דרוסה. דיש לומר דהכוונה רק לעוף הגס, ואידי דאמר צבהמה מן הזאב ולמעלה נקט לשון זה לענין עופות; רא"ש.

דף נ"ג ע"א

דרוסה לחתול ולחולדה

רב כהנא שאל מרב האם יש דרוסה לחתול או לחולדה, ורב ענה לו כל פעם בסגנון אחר, שלכאורה היה נראה שדבריו סותרים זה את זה. אבל הגמרא מבאר כל תשובה דמיירי בענין אחר כי היכי שלא יסתרו דבריו:

(א) רב כהנא שאל האם יש דרוסה לחתול, אמר לו רב אף לחולדה שהיא קטנה הימנו יש דרוסה, וכל שכן התול. והיינו בעופות.

(ב) רב כהנא שאל האם יש דרוסה לחולדה, אמר לו רב דאף לחתול שהוא גדול ממנו אין דרוסה, וכל שכן לחולדה שהיא קטנה ממנו. והיינו בבחמה דקה, דסבירא ליה אין דרוסה לחתול וכדאמר רב לעיל (דף נ"ב:), בבחמה יש דרוסה רק מן הזאב ולמעלה.

⁶ בתוספות (ד"ה יש דרוסה) יש צ' דרכים צדק הדברים כ"ל היה; א' - הריצ"ם מפרש דכל הנך צעיות הוי צכמה זימנין, דפעם ראשונה היה עוסק בעופות, ושאלו אם יש דרוסה לחתול, והשיב לו רב אפילו לחולדה יש דרוסה. ושבו היה עוסק באימרי רבצבי, ושאלו אם יש דרוסה לחולדה אם לאו, והשיב לו אפילו לחתול אין דרוסה. ושבו היה עוסק בגדיים וטלאים, ושאלו חולדה וחתול יש להם דרוסה או לא, וא"ל לחתול יש דרוסה ולא לחולדה.

דך צ' - דכל הנך הוו צפעס אחת, צתחלה שאלו יש דרוסה לחתול או לאו, א"ל אחת שזאל צתס, יש דבר שאף לחולדה יש דרוסה, והדר צעי מנייה אם לחולדה יש דרוסה בכל מקום, וא"ל אף לחתול פעמים שאין דרוסה, והדר צעי מנייה כיון דזה וזה פעמים יש דרוסה ופעמים שאין דרוסה שזים הן או לאו, אמר לו יש דבר לחתול יש דרוסה ולחולדה אין דרוסה.

דרוסת שועל וכלב

שני לשונות במה שאמר רב כהנא בשם רב שימי בר אשי בענין דרוסת שועל בגדיים ומלאים:

(א) אין דרוסה לשועל. והא דסיפר רב דימי שהיה מעשה ודרם שועל רחל במרחץ של 'בית היני', ובא מעשה לפני חכמים ואמרו יש דרוסה. אמר רב ספרא ההיא התול הוה.

(ב) יש דרוסה לשועל. והא דסיפר רב דימי שהיה מעשה ודרם שועל כבשה קטנה במרחץ של המקום 'בית היני', ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אין דרוסה. אמר רב ספרא דהווא כלב הוה ולכן אין בה דרוסה. וכן הורה רב יוסף להלכת, דנקטינן דאין דרוסה לכלב ולפי שאין לה ארס.

כמה כללים בהלכות דרוסה

אביי אמר כמה כללים באיזה אופן יש דרוסה: **(א)** רק כשהכהו בידו, ולא כשהכהו ברגל ואחרונה. **(ב)** רק בצפורן, ולא בשן – דאין ארס החיה בשיניה. **(ג)** רק כשהכה מדעת, אבל כשנפל שלא מדעת מן הגג על הבהמה, אף על פי שנתקעה צפרנו בגבה אין משליך בה ארס. **(ד)** רק מחיים, ולא לאחר מיתתה. בהוה אמינא סברו דבא לאפוקי באופן שמת הארי ואחר כך נפל על הבהמה, והקשו על זה דהא אמרו דאפילו בחיים אם נפל שלא מדעת אין דרוסה, וכי לאחר מיתתה מיבעיא ליה למימר דאין דרוסה. ומסיק הגמ' דבא למעט באופן שדרם הארי, אלא שלא הספיק לשלוף צפרנו ממנה עד שפסקו את ידו – ו'מיתתה' דקאמר מיתת האבר שנחתך, דהוה אמינא ששולח את הארס בשעה שהוא דורם, קא משמע לן דשולח את הארס בשעה שהולץ ומוציא צפרנו מנבה, וכיון שנפסקה ידו קודם שהוציאו אינו יכול להטיל ארס.

• רבה בר רב הונא אמר בשם רב, ארי שנכנס לבין השוורים ונמצא צפורן תלושה בגב של אחד מהן, אין חוששין שמא ארי דרסו. דאף על פי שרוב אריות דורסין ורק מיעוטן אין דורסין, קים לן שכל הדורם אין לך אחד בהן שתשמט צפרנו. והואיל וצפורן יושבת לו בגבו של השור, אמרינן דבכותל נתחכך השור, וצפורן זו בכותל היתה. ואף שיש לומר להיפוך, דאף שרוב שוורים מתחככין ורק מיעוטן אין מתחככין, מכל מקום הרי גם אלו שמתחככין אין צפורן יושבת להם בגבם. וזה הואיל וצפורן

יושבת לו בגבו אימר ארי דרסו. וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי, אוקי מילתא אחזקיה ויהוה ליה ספק דרוסה, ורב למעמיה דאמר אין חוששין לספק דרוסה.

אמר **אביי**, הא דכשנמצא צפורן אין חוששין לדרוסה, היינו; **(א)** כשנמצא צפורן עצמה, אבל אם לא נשמט ולא נמצא שם הצפורן אלא מקומה ומכתה ניכרת בשור, חוששין לדרוסה. **(ב)** אף כשנמצא צפורן, רק אם הצפורן לחה שהיה בה דם הוא דאין חוששין. אבל צפורן יבשה, עשויה להשתמט וצריך לחשוש שמא דרס. **(ג)** אף כשנמצא צפורן לחה, רק אם מצא צפורן אחד אין חוששין. אבל אם מצא שנים או שלש עומדות בגב השור כסדר שהן סדורות ביד הארי, חיישינן וכיון דאי אפשר שבא מחמת דנתחכך בכותל.

ספק דרוסה

נחלקו אמוראי אם חוששין לספק דרוסה: לרב, אין חוששין לספק דרוסה, ולשמואל חוששין לספק דרוסה.

ומבאר הגמ' כמה אופנים דלכולי עלמא אין חוששין לדרוסה: **(א)** אם יש ספק אם נכנס הארי בין השוורים, אמרינן דלא נכנס. **(ב)** אם יש ספק אם נכנס כלב או התול, אמרינן דכלב נכנס והרי אין בו ארס. **(ג)** אם נכנס ארי בין השוורים ושותק ויושב ביניהם, אמרינן דעשה שלום עמהם כדרך כמה חיות שנעשות תרבות וגדלות עם בני אדם ובהמות ואין מוזיקין. **(ד)** אם קטע הארי ראשו של אחד מן השוורים, אמרינן דנח מריתהויה בזה, ולא חיישינן שדרם גם לשוורים אחרים. **(ה)** אם הארי נהם והשוורים גועות, אמרינן דכשם שהשוורים נבעתים ממנו כך הוא נבעת מהם, ואין לחוש לדרוסה.

דף נ"ג ע"ב

אלא נחלקו באופן שהארי שותק והשוורים גועות. **שמואל** סובר דלכן השוורים צועקים משום שדרם בהם. ורב סובר שרק מחמת פחד האריה הם צועקים, אולם אין חוששין שדרסם.

• אמומר פסק להלכה דחוששין לספק דרוסה. שאל ממנו רב אשי והא רב סבירא ליה דאין חוששין לספק דרוסה. אמר לו אמומר; **(א)** לא שמויע לי, כלומר לא סבירא לי הא דרב. **(ב)** רב חזר משיטתו וסובר כשמואל דחוששין לספק דרוסה. דפעם הובא לפני רב סל מלא עופות שנכנס 'ניץ' ביניהם והווי ספק דרוסת. רב

⁷ דלשון צעקת ארי לחוד, ולשון צעקת כל בהמה לחוד, כמו בלשון עזרת נוחס לארי, וגועה לשור, וערוג לאיל, והאל לסוס, ופפזוף לעופות, ומך לכלב.

² ע"פ תוספות ד"ה ונל מעשה, ומחר"ם.

גליון קנין תורה

בדיקת ספק דרוסה

אמרו בני רבי חייא, וכן אמר רב יוסף בשם שמואל בשם רבי חנינא בן אנטימונוס, ספק דרוסה' שאמרו ובגון ספק דרוסה ארי, או שראהו שדרסה ואין מקום הדריסה ניכר מבהוין צריכה בדיקה בגבה, וכריסה, וצידיה, וכל שכנגד בני מעיים. ואם האדים שם הבשר, זהו הארס והוה טריפה, כיון שסופו לשרוף עד שינקוב את בני מעיים. ואם לא האדים בשר שם אין צריך לבדוק במקום אחר, שאין דרוסה אלא כנגד בני מעיים, דלא מיטרפא במקום אחר.

• **אילפא** נסתפק כאשר דרסה כנגד הסימנין, האם הוה טריפה, או דקשין הנ"י אצל דרוסה וכשרה. אמר רבי זירא בשם רב **הנן בר רבא** בשם רב, דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו – ואפילו בסימנין ונבא רק לאפקי עובי הצואר או הירכיים.

• **אילפא** נסתפק בסימנין שנדלדלו על ידי שנעקרו במקומות הרבה, בכמה הוה טריפה. אמר רבי זירא בשם רב **בר הנח** בשם שמואל, סימנים שנדלדלו ברובן הוה טריפה.

• **רב אמי** נסתפק כשדרסה לכהמה בירך שלא כנגד החלל, וראינו שנירקב הבשר לאחר זמן, מה דינו. אמר רבי זירא בשם רב יהודה בשם רב, בדרוסה הוה טריפה כשיאדים בשר כנגד בני מעיים. ואם נרקב הבשר במקום אחד, רואין אותו התיכת בשר כאילו אינו, ואם יש באותו אבר טרפות כשניטל כולו ובגון צומת הגידין הוה טריפה.

רקבון לענין זה שיהא נחשב כאילו ניטל, אמר רב הונא בריה דרב יהושע, דהיינו כל שאם היה בא לרפאותו היה הרופא גורדו ומשליכו עד הבשר החי.

רב אשי אמר, כאשר היינו אצל רב כהנא, הביאו לפניו ריאה דכאשר הושיבו אותו במקום אחד היתה יושבת כראוי, אבל כאשר היו מרימים אותה היתה מתפרקת ונפלות ממנה התיכות התיכות. וטרפה רב אשי מוהא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע

ולכאורה משמע מדברי רש"י אלו לדולאי דרוסה לא מהניא צדיקה, וכן פירש הרב רבי יצחק צ"ל דודאי דרוסה אין לה צדיקה שפעמים שמאדים הבשר ואין יכול לכונן יפה, אצל החום' מסקי דנראה ליש צדיקה אפילו לדולאי דרוסה ושגם צקוטרס לא נקט ספק דרוסה, אלא משום דלא ריך לצדוק ככל מקום גצה וכריסה וזדה וכל מה שכנגד בני המעיים, אצל אס היה ניכר מצחון מקום הדריסה לא היה ריך לצדוק אלא כנגד אומו מקום; תוספות ד"ה דרוסה שאמרו.

^א כעין שאמרו לעיל אצל נפילה.

שלחו לפני שמואל, שמואל הנקינהו וזרקם לנהר. וכיון דרב לא הורה בה היתר, הרי מבואר דחזר בו משיטתו וסובר כשמואל.

אבל דחו בגמ', דאין להוכיח מיניה דחזר בו רב, משום דהמעשה היה במקומו של שמואל, ואין זה דרך ארץ שרב יורה בה במקומו של שמואל.

• הטעם למה הנקם שמואל ולא השליכם לנהר כמות שהם, הוא משום שחשש שמוא יפרחו ויעלו מהמים ויצודו אותן ציידים וימכרו לישראל.

והטעם שלא השהה אותן י"ב חודש כדין ספק טריפה, הוא משום חשש תקלה, דכיון שחיו שם עופות מרובים לא יוכלו להזדהר, ושמוא יבואו לשחוט אחד מהן לפני י"ב חודש ויבואו לידי מכשול.

והטעם למה לא מברך לעובדי כוכבים הוא משום דחשש שמוא יחזרו העובדי כוכבים וימכרם ישראל.

והטעם למה לא הנקם וזרקם לאשפה או האכילם לכלבים אלא זרקם לנהר, הוא כדי לפרסם הדבר דכאשר הולך לנהר אוושה מילתא טפיי.

• אווה אחד בביתו של רב אשי נכנס בין הקנים, וכשיצא היה צוארו מלוכלך בדם. אמר רב אשי, הא אמרינן דכאשר יש ספק אם היה כלב או התול, לכולי עלמא תולין שכלב היה שאין לו ארס. והכא נמיו כשיש ספק אם נעשה על ידי הקנים או על ידי התולה, יש לתלות שנעשה על ידי קנים.

^א ע"פ הגירסא הנראה לרש"י. והביא פי' אחר ששמע, דצאמת חזר צו רב, ומכל מקום לא הורה צה איסור בעצמו, דכיון שהיה מקומו של שמואל, אין זה דרך ארץ שהוא יפסוק הלכה בדבר שהוא סובר כמו שמואל. אצל אס היה חולק על שמואל, לא היה שולחו לפני שמואל להפסיד ממון ישראל, דכל מקום שיש נדוד חטא אין חולקין כבוד לרב.

^א כפי שיחבאר לקמן (דף נ"ו): שיש להמתין י"ב חודש, לפי שטריפה אינה חיה י"ב חודש.

^א וכתב רש"י, דלפי שהיו עופות דקים ומרובים, לא היה יכול לצדקן ולהמירן בצדיקה מפני הטורח, שמא יטעה בלחם מהן. אי נמי אידי דקלס ויהיה דגן לא מאדים בשר, ולא מינכר, וכן נראה לו.

^א ולא היה יכול לתלותו בכלל, דדוקא במקום שיש כלב לפניו יש לתלות צה. אצל היכא ליתכא כלבא קמן, תולין שהיה על ידי חמול כיון שהוא מזוי יותר, משום הכי אכטריך רב אשי למיתלי בקניא משום דנכנס בין הקנים, הא לאו הכי לא תלינן; רשב"א. [מיהו ע"י בדברי הרשב"א לעיל (דף כ"ח): שלמד מדברי רש"י שם (ד"ה ממסמס) שתלינן אפי' דללא דיעינן דליכא כלב].

^א וצריך צדיקה רק בקנה שלא נתחך רובו, ולשחוט הקנה, ואחר כך לצדוק הוושט מצפנים וכדמבאר לעיל (דף כ"ח); ר"ן.

להם בלשון שבועה, האלהים, רב היה רגיל להורות שצריכה בדיקה מ'כפא ועד אטמא'.

אמר ריש לקיש לרבי יוחנן, מי הוא זה 'רב' שאומרים לפנינו דבריו כל שעה ואיני יודע מי הוא. אמר לו רבי יוחנן, וכי אין אתה זכור מי הוא, והלא ראית אותו קודם שהלך לבבל שהיה משמש את הנשיא רבי ורבי חייא. וכל אותן שנים שהיה רב משמש בשיבה, הוא היה יושב, ואני הייתי עומד – לפי שהוא היה חשוב ממני. ובמה הוא גדול, בכל – בתורה ובחסידות.

מיד פתח ריש לקיש ואמר, נהירא לי וזכור הוא לטוב, שאמרו שמועה מפיו; אם נמצאת לאחר שחיטה הקנה שמוטה ממקומה, ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה והבהמה טריפה או לאחר שחיטה נשמטה, הבהמה כשרה לפי שאם נשמטה תחלה היתה הקנה יורדת למטה ולא היה אפשר לשוחטה.

אולם רבי יוחנן אמר, אם נמצא הקנה שמוטה ממקומה יביא הקנה ויחתכנה במקום אחר לראות; אם דומין מראיהן של חתכים, הבהמה טריפה. דהואיל ומראות החתך דומין הן, יש לומר שאף חתך הראשון נעשה לאחר עיקור הסימנין.

אמר רב נחמן, לא שנו דלרב הבהמה מותר ולרבי יוחנן מועיל לה בדיקה, אלא כשלא תפס כסימנים בשעת שחיטה דאז אם היה הקנה שמוטה ממקומה היה יורד למטה. אבל אם תפס כסימנים ושחט, הבהמה טריפה לפי שכהאי גוונא אפשר לשחטו אף כשהוא שמוטה ממקומה.

זה הכלל

בסוף משנתינו תנן, זה הכלל, כל שלקתה מכה שאין בהמה לקויה דוגמתה ראויה לחיות, הוה טריפה. ומבאר הגמ' דבא הכלל לרבות השבע שמעטתות שהוסיפו האמוראים דהו טריפה: (א) עצם הירך שקפיץ ממקומו, (ב) בהמה שלקתה בכלי אהת וכל שכן בשתייהן, (ג) בהמה שניקבה הטחול שלה, (ד) סימנים שנתלשו ברובן בכמה מקומות ומחוברין כאן מעט וכאן מעט, (ה) נעקרה צלע אחת מעיקרה עד חצי חולייתה, (ו) גולגולת שהוכתה מכות רבות, ולא נפתחה ולא ניקב הקרום, אבל רובה נחכסה, (ז) בשר החופה את רוב הכרם לבדה בלא בית הכוסות וההמסם, אם נקרע רובו של בשר כנגד הכרם.

אצל יוסף הצייד היו מוכין חיות אצל הגיד הנשה בחצים או במקל, והיה החיה מתה בכך. באו ושאלו רבי יהודה בן בתירא מה הדין אם לקתה בהמה בגיד הנשה שלה, האם הוה טריפה אחרי שאנו רואין שהיא מתה במכה זו. אמר להם רבי יהודה בן

דכל שהרופא גורדו קרוי המסמסה וכאילו אינו, ואם כן הוה לה ריאה שחסרה דהוה טריפה.

• רב נחמן אמר, קוץ שניקבה לבהמה אינה טריפה עד שתינקב לחלל. אבל אם הגיע לחלל יש לחוש שמא ניקבו הדקין, ואי אפשר להתירו על ידי בדיקה, מפני שאין נקב דק ניכר בהן.

בדרוסה; לרב נחמן הוה טריפה משיאדים הבשר שכנגד בני מעיים.

לרב זביד הוסיף רב נחמן שאם דרסה בסימנין עצמן, לא הוה טריפה עד שיאדימו סימנים עצמן. אבל משום האדמת בשר שכנגדן לא נעשה טריפה, דרוב סימנין קשין הן ואין ארס שולט בהן. אבל כי האדימו הן עצמן הרי נגלה ששלט בהן.

דף נ"ד ע"א

דרוסת הוושט והקנה

אמר רב פפי בשם רב ביבי בר אבוי, דהא פשיטא דדרוסת הוושט שיעורו במשהו, דהא תנן לעיל (דף מ"ב.) דאף שיעור נקובתו במשהו. אולם יש להסתפק בקנה דשיעור נקובתו בכאיסר, בכמה שיעור רוחב צריך להאדים כדי להיות טריפה בדרוסה. ולכסף פשט דבשניהם – וושט וקנה – דרוסתו במשהו, והטעם משום דהארס שורף והולך, ועל ידי דרוסה משהו בקנה לבסוף יהיה נקב כאיסר.

בדיקת דרוסה

רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר לפני רב נחמן, דרוסה שאמרו דצריכה בדיקה היינו כנגד בני מעיים. אמר לו רב נחמן בלשון שבועה, האלהים, שרב היה רגיל להורות שצריכה בדיקה מ'כפא ועד אטמא'. ופירשו דב'כפא' אין הכוונה לכף של יד דהיינו עצם הרחבה של הכתף, דאם צריך בדיקה רק מהכתף עד הירך היינו כנגד בני מעיים כמו שאמר רב יצחק בר שמואל. אלא הכוונה לכף הגולגולת דהיינו כל החלל – ואף כנגד הסימנינים, עד ה'אטמא' והוא הירך דהיינו כנגד בני מעיים ודריאה וכבר נמי מקרו בני מעיים לקמן (דף נ"ג:).

כאשר עלה רב חייא בר יוסף לארץ ישראל, מצא רבי יוחנן וריש לקיש שאומרים דרוסה צריכה בדיקה כנגד בני מעיים. אמר

יב דף אס האדים הבשר כנגד הסימנים גם כן אסר, (ולא כדלמא רב זביד לעיל דבסימנים עד ש'אדימו סימנים פלגים); ח"י.

שאינן מנויין באותה משנה כשרות הם. ובמשנתנו שנינו 'אלו כשרות' דמשמע שרק אלו כשרות הם, ואילו שאר דברים שאינן מנויין במשנה טריפות הם:

לרבי יוחנן, משנה הראשונה 'אלו טריפות' דוקא הוא. דכיון שמסיים המשנה 'זה הכלל' לרבות גם טריפות שלא נמנו להדיא וכמו שנתבאר לעיל, וראה התנא דינו של רב מתנא דעצם הירך שיצא ממקומו בעצם האליה, ומסברא היה **מרבין לה** בכלל טריפות מהא דקתני 'זה הכלל', דכיון שקפיץ עצם הירך ממקומו הרי הוא דומה לטריפה של 'נטולה' ונכתב התם נטלה הכבד הוה טריפה, לכן תנא 'אלו טריפות' לומר דרק הני הוא דהוה טריפה, אבל עצם הירך שקפיץ ממקומו כשרה הוא.

לרבי שמעון בן לקיש, תנא דמשנתנו 'אלו כשרות' דוקא הוא. דהא כבר תנא 'אלו טריפות', ובאותו משנה שנה 'זה הכלל' לרבות הטריפות שלא נמנו בהדיא, וכיון שראה התנא לדינו של רב מתנא דעצם הירך שקפיץ ממקומו, וכבר **שלא היינו מרבין** טריפה זו ביזה הכלל, כיון שאינו דומה לא לניקב, ולא לפיסוק, ואף לא לניטל – דהא לאו נטולה לגמרי היא, והוה אמינא דבהמה זו כשרה היא. לכן תנא 'אלו כשרות', דדוקא אלו שניטלו – ניטל המוחל והכליות – כשרים הם, אבל נטילת ירך דרב מתנא הוה טריפה.

רבא פסק דלא כרב מתנא, אלא שאם קפיץ הירך ממקומו הבהמה כשרה. אולם אם גם נפסק הגיד הקמן שבראשו שמחובר בחור האליה, הבהמה טריפה.

ולחלכה פסקו בגמ', דאפילו אם נפסק אותו גיד הבהמה כשרה, אלא אם כן נירקב הגיד דאז הוה טריפה.

איסר האטלקי

זעירי אמר, אתם שלא ראיתם איסר האטלקי מימיכם, תדעו ששיעורו כדינר 'קורדינאה' ודינר שאותו היו מכירים, ומהרי אררט הוא. והוא כגודל המטבע 'פשיטא' הקמן, והוא מצוי בין מטבעות הפשיטי של פומבדיתא.

אמר **רבי הנא השולחני** – שהיו לפנינו מטבעות הרבה, עמד מעלי 'בר נפחא' – **רבי יוחנן**, וביקש ממני דינר קורדינאה כדי לשער בה חסרון בקנה של בהמה לדעת אם היא טריפה. רציתי לעמוד מפניו, אולם לא הניחני מלקום. אלא אמר לי, שב בני שב,

כתירא, וכי להוסיף על הטריפות באתם, אין לך אלא מה שמנו חכמים.

אצל רב פפא בר אבא הצייד היה מוכן החיה בחץ במקום הכליות, ומכונים שאין החץ נכנס ויורדת למטה מן הכליות לחלל, דאם נכנס הוה ליה ניקבו הקיין, והיה מתה מאליה. באו לפני **רבי אבא** לשאול מה הדין אם ישחמוה אחר המכה לפני שמת מאליה. אמר להם רבי אבא, וכי להוסיף על הטריפות באתם, אין לך אלא מה שמנו חכמים.

ואף על גב דאנו רואין שהם מתות על ידי מכות אלו, מכל מקום אינו טריפה. דגמירי שאם היו מפזרין עליהם סם לרפאותם, היו חיין.

אלו כשרות בבהמה

המשנה מונה אלו הכשרות בבהמה ואינן טריפה: (א) ניקבה הקנה, ואמר **רבן שמעון בן גמליאל** דהיינו עד שיהא חסר כשיעור איסר האיטלקי. (ב) נסדקה הקנה לארכה ונתנאי שנשתייר הימנה כלשהו למעלה ולמטה, כמו שנתבאר לעיל דף מ"ח. (ג) נפחתה עצם הגולגולת, ורואין אנו שלא ניקב הקרום של המוח. (ד) ניקב הלב, ולא הגיע הנקב עד לבית חללו של הלב. (ה) נשברה השדרה, ולא נפסק החוט שלה. (ו) ניטלה הכבד, אמנם נשתייר הימנה כזית". (ז) המסם ובית הכוסות ושסמוכין הן ודופן של שנים אדוקים זה לזה ובאמצעיתן הן נקובין זה לזה) שניקבו נקב אחר זה לתוך זה במקום אדיקת דופנותיהן, ואין הנקב נראה לחוץ, וכיון שאינן שופכין לבחוץ, אלא זה לתוך זה. (ח) ניטל המוחל. (ט) ניטל לחי התחתון מעל הכשר, והסימנים נשאר מוחברים בבשר. (י"א) ניטלה האם – רחם של נקבה שהוולד מונח בה. (י"ב) הרותה – שצמקה הריאה בידי שמים וכגון שנבעתה מקול רעם וברקים) ונעשה קשה כהריות של עין. (י"ג) גלודה – שניטל כל עורה או מוחמת שחין או מוחמת מלאכה, ולא נשתייר כלום; **לרבי מאיר** הבהמה כשרה, ולחכמים הבהמה טריפה.

דף נ"ד ע"ב

נחלקו אמוראי בביאור שני המשניות, דבתחלת הפרק שנינו 'אלו טריפות' דמשמע שרק אלו טריפות, ואילו שאר הדברים

" ואף דאמר רביש דאם לקמה כוליה הוה טריפה, היינו רק לקומה אצל ניקב או נתקף אפילו עד מקום המריץ לא מיטפרא זה כי יותר מויק לה כאלו הלקומה מכלל החמך והנקב: רא"ש ור"ן

" ולעיל (דף מ"ו ע"א) הקשו, דמהמשנה לעיל משמע שאף אם נשתייר הימנה מעט הבהמה כשרה, ומסיק הגמ' שהוא תלוי במחלוקת תנאים. ופסק רב פפא לנריך שיהא זה כזית.

גליון קנין תורה

עצמה כשרה, אלא 'עד ולא עד בכלל', דעד כאיסר כשרה ואילו כאיסר עצמו היה מריפה.

• תנן במשנה מס' כלים, דאם לאחר שנסתרגה כל המטה של חבלים נשאר מן החבל תלוי במטה עד המשה מפחים, אם נטמאה המטה החבל טהור. דכיון שהחבל קטן הוא ואינו ראוי לכלום, לא הוי כחלק מן המטה. והתם נמו אין הכוונה דאם נשאר רק המשה מפחים דינו כפחות מחמשה מפחים וטהור הוא, אלא פירוש המשנה הוא דבחמשה מפחים בצמצום דינו כיותר מחמשה מפחים והחבל טמא, ד'עד ולא עד בכלל'.

וכן הא דתנן התם שאם החבל הוא מה' מפחים ועד עשרה מפחים, החבל טמא. סלקא דעתין דאליבא דרב נחמן אין הכוונה דמפח העשירית דינה כלמטה מעשרה וטמא, אלא דמפח העשירית דינה כמעשרה ולמעלה וטהור הוא, ד'עד ולא עד בכלל'.

דף נ"ה ע"א

• תנן במס' כלים, כלי חרס קטנים, או כלים שהיו מחזיקים 'עד לוג' ונשברו, ונשארו שולים שלהן או דופןותיהן, ויכולין לישב לבדו בלא סמיכה, אם מחזיקים 'כדי סיכת קטן' עדיין כלי הן וטמאים. ומבאר הגמ' המשנה לפי ההוא **אמינא** אליבא דרב נחמן דלעולם אמרינן 'עד ולא עד בכלל':

אם היו הכלים מתחלה מחזיקים לוג בדיוק; דינם ככלים שהיו מתחלה יותר מלוג, דרק אם השברים יכולים להחזיק רביעית טמאים הם, ד'עד ולא עד בכלל'.

כלים שהיו תחלתן יותר מלוג – כגון שנים או שלשה לוגין או יותר 'עד סאה', אם נשברו אין עליהם שם כלי רק אם יכולים להחזיק רביעית הלוג. ואם היו הכלים מתחלה מחזיקים סאה בדיוק; דינם ככלים המחזיקים יתר מסאה שאין עליהם שם כלי רק אם יכולים להחזיק חצי לוג, ד'עד ולא עד בכלל'.

¹ דקמתי טעמא תס, ממחשה טפחים ועד עשרה טפחים טמא, לפי שבו היו קושרין את הפסחים וזכר לפסח מנצרים, דכתיב 'אסרו חג בעצותים וגו'', וכתיב 'והיה לכם למשמרת', ובו משלשין את המטה.

² אבל לחוץ מעשרה טפחים ולדי טהור משום דיש בה יותר מדאי, ועומד הוא ליקלף. וגם החבל צפני עלמו אינו מקבל טומאה משום דצעינן שיהא טווי וזריג כמבואר במס' שבת (דף ס"ד).

³ כן הוא להוה אמינא בגמ', דאמרינן 'עד ולא עד בכלל' אפילו לקולא. אולם למסקנא יתבאר דבכל פעם אולינן לחומר.

שאין בעלי אומניות המקבלים שכר מבעליהם רשאים לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין במלאכתם.¹

ואף דתנן אצל מביאי בכורים לירושלים, שהיו כל בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלין בשלומן, ואומרין להם 'אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום'. אמר רבי יוחנן, אכן בפני מביאי ביכורים היו עומדין לכבדן כדי שיהו רגילים לבא. אולם מפני תלמידי חכמים אין עומדין.

רבי יוסי בר אבין רצה ללמוד מהא דהתירו לבעלי מלאכה לעמוד בפני מביאי ביכורים דאפשר לראות מזה **כמה צריכין לחבב מצוה בשעתה**; שהרי מפני מביאי ביכורים עומדין, ואילו מפני תלמידי חכמים אין עומדין. אולם דהו, דילמא התירו לבעלי מלאכה לעמוד לפני מביאי ביכורים דוקא כדי שלא תהא נמצא מכשילן לעתיד לבא, שאם לא יראום להם פנים צהובים ודרך כבוד לא ירגילום לבא מפני הטורה, ולא מפני שיחביבה מצוה בשעתה.

עד ועד בכלל

רב נחמן אמר, היכא דשיערו רבנן שיעור 'כסלעיש', היינו כסלע מצומצם, ומכי הוי כסלע מצומצם דינו כיתר מכסלע והוה מריפה.

ובמשנתנו דאמרו שיעור חסרון בקנה ועדיין יהא הבהמה כשרה הוא 'עד כאיסר', הכוונה דמכי יהא בה שיעור כאיסר, דינה כיותר מאיסר והבהמה מריפה.

הרי מבואר מדברי רב נחמן, דהא דאמרו במשנתנו בחסרון הקנה ד'עד כאיסר כשרה, אין הכוונה ל'עד ועד בכלל' ואיסר

¹ דרב חנא היה שולחני שמתכר בשל אחריים למחאה, ולכן היה צריך להזכיר ולתת עיניו שם ולהשתדל עם כל העוברים לשאול מה הם צרכים, והיה 'אסור' לו לעמוד צפני תלמיד חכם. וכן שנינו בתוספתא, המושיב את חצירו צמות למחית שכר, אם היה אומן לא יעסוק באומנותו לפי שאין עיניו על החנות בשעה שעוסק באומנותו.

וכתבו התוספות (ד"ה אין בעלי), דאפילו אם הוא עוסק במלאכת עלמו אינו 'חייב' לעמוד צפני תלמיד חכם, אלא משום דבגמרא אמרו 'אין רשאיין' פירש"י דמייירי בעוסק מלאכת אחריים דלא 'אסור' לו לעמוד [ועי' מהר"ם ס"ף].

אבל הביאו בשם הר"ר יעקב בר שמועון לפרש 'אין רשאיין', דהיינו שאין חייבין לעמוד צפני תלמיד חכם, ולפי"ז אפשר לפרש הגמ' אף בעוסק מלאכת עלמו.

² כגון גבי פלוגתא דשדרה וגולגולת, דתנן כמה חסרון בשדרה כו' וגולגולת; לביט שמה, כמלא מקדת, ולביט הלל כדי שינטל מן החי וימות. ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן נחלקו לענין טרפה. ואמרינן במס' בכורות (דף ל"ז:), דשיעור 'כדי שינטל מן החי וימות' הוא כסלע, ויש אומרים דבצרייתא שנינו דשיעור כסלע.

גליץ קנין תורה

במשנתנו תנן שאם ניטל המחול, הבהמה כשרה. ואמר רב עזריא בשם רבא, שאמנם אם ניקב המחול, הבהמה טריפה.⁶⁰

רבי יוסי בר אבין וי"א רבי יוסי בר זבידא הקשה מהא דתנן לקמן (דף ס"ח ע"א), הוחתך אבר מעובר שבמעוי הבהמה ולא יצא האבר מתוכה, מותר האבר באכילה וניתר בשחיטת האם כמו העובר עצמו.⁶¹ אבל אם התך מן המחול ומן הכליות של הבהמה עצמה, אף על פי שלא הוציא החתיכה מתוכה ונשאר בתוך הבהמה בשעת שחיטתה, אסור החתיכה באכילה משום אבר מן החי.⁶² ולכאורה משמע דרק אותו חתיכה אסור באכילה, אולם הבהמה עצמה מותרת. ולכאורה כיון דאין חיתוך בלא נקב, נמצא כשהתך מן המחול הרי ניקב המחול, ואם כן האיך מותר שאר הבהמה באכילה, הא נעשה טריפה על ידי שניקב המחול. תירצו בשני דרכים:

(א) באמת הבהמה עצמה גם כן אסורה באכילה משום דניקב המחול. ואידי דתנא רישא בעובר דהתיכה עצמה מותר באכילה ולא אבר מן החי הוא, נקט נמי בסיפא דהחתיכה אסור באכילה, אף דבאמת כל הבהמה גם כן אסורה.

(ב) באמת הבהמה מותרת באכילה, ואף דאם ניקב המחול הוה טריפה, מכל מקום אם נחתך המחול לא הוה טריפה.⁶³

דף נ"ה ע"ב

ניטלו הכליות

אמר רביש בר פפא בשם רב, בהמה שלקתה בכוליא אחת וכגון מליא מוגלא וכל שכן בשתייהן, הוה טריפה. אמרו במערבא, דהיינו רק כשהגיע הלכותא למקום הריץ שהגידין מעורין שם, והוא אמצעיית הכוליא. ומקומו בלובן שמתחת מתני הבהמה.

⁶⁰ דחמיר ניקב ונחתך מניטל לגמרי, שעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכלאז והחולי רב צגופה.

⁶¹ כדילפינן לה להלן מדכתיב 'כל צבהמה תאכלו'.

⁶² ויליף טעמא מדכתיב 'אותה תאכלו' שלמה ולא חסרה, כלומר כשהיא שלמה הוא דקאמינא לך כל צבהמה תאכלו להחיר דצר אחר שצגופה, כגון העובר שצמיעה. אבל כשהיא חסרה - כלומר דהנמלא צמוכה מחסרונה הוא - לא שרייא לך.

⁶³ דנקב הוא מכליפה יותר, ושזב אינה חיה. אבל נחתך אינו מכליפה כל כך מאירי.

כלים שהיו תחלתן מסאה ו'עד סאתים', אם נשברו אין עליהם שם כלי רק אם יכולים להחזיק חצי לוג. ואם היו הכלים מתחלה מחזיקים סאתיים בדיוק; דינם ככלים שהיו תחלתן יותר מסאתים ודצריך לוג שלם לשברו, ד'עד ולא עד בכלל'.

אבל דחו הגמ' כל זה, דהא מפורש בברייתא, דלוג עצמה כלמטה ושם מחזיקים השברים כדי סיכת קמן הם טמאים, סאה עצמה כלמטה ושם מחזיקים השברים רביעית הם טמאים, וסאתים עצמה כלמטה ושם מחזיקים השברים חצי לוג הם טמאים, הרי מבואר דבכולן אמרינן 'עד ועד בכלל', ודלא כרב נחמן.

למסקנא תירצו, דבאמת גם לרב נחמן התם אמרינן 'עד ועד בכלל', והיינו משום שהוא לחומרא. אבל לענין טריפה דאמרינן עד שניקב כסעל וכאיסר כשרה, התם אמרינן 'עד ולא ועד בכלל' כיון דהוא לחומרא ולהטריפה. דאי אמרו בה 'עד ועד בכלל' היה יוצא מזה קולא שלא היה נטרפה עד שניקב ביותר בשיעורים אלו.

והיינו כדאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, כל שיעורי חכמים, אי מצומצם חומרא הוא - שיערינהו במוצומצם, ואי מצומצם קולא הוא - שיערינהו בריווח. חוץ מכגרים של כתמים, שהרואה כתם של דם בבגדה, דאם שיעורה כגרים טמאה דמסקינן לה בדם נדה. והתם כשיש גרים בצמצום טהורה היא, דמחזקינן ליה בדם מאכולת, ואינה טמאה אלא אם כן הוה יותר מכגרים.⁶⁴

וכן יש לדייק דהא דאמרו בברייתא דלוג כלמטה וסאה כלמטה וכו' משום חומרא הוא, ולא משום דמעיקר הדין אמרינן בכל מקום 'עד ועד בכלל' ואף לקולא. דהא על המשנה של חבל של מטה שנינו עלה בברייתא, דחמשה טפחים כלמעלה מחמשה הוא והוה טמא, הרי ד'עד חמשה טהור' היינו ולא 'עד ולא עד בכלל', אולם עשרה, דינה כפחות מעשרה והוה טמא ולפי זה המשנה דאמר 'עד עשרה טמא' היינו 'עד ועד בכלל', הרי מבואר דבכל פעם אזלינן לחומרא.

ניטל וניקב המחול

⁶⁴ וטעם הדבר דמקילין זזה, משום דכתמים עגמן דרצנן, דמדלאורייתא אינה טמאה עד שתרגיש הדם יולא מגופה דכתיב 'דס יהיה זוכה צצשרה'. וכן נשאר שיעורים דרצנן אזלינן לקולא; רשב"א צדעת רש"י.

גליון קנין תורה

אבל אם אינה יכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה, הבהמה מריפה.¹⁰

ניטלה האם

במשנתנו תנן שאם ניטלה האם כשרה, והיינו בית הרחם של הולד. ובברייתא אמרו, **דשלשה דברים** אלו הם דבר אחד: (א) 'אם' של משנתנו, (ב) הא דאיתא לקמן (דף נ"ו): 'טרפחת', (ג) הא דאמרו לעיל (דף מ"ח). בהמה שניטלה ה'שלפוחית' שלה.

חרותה

במשנתנו תנן, דחרותה בידי שמים כשרה. ובברייתא ביארנו דהיינו כגון שצמקה ויבשה הריאה שלה, ונעשית קשה כחריות דקל¹¹ בידי שמים, כגון שנבעתה מקול ברד ורעם. אבל אם צמקה מחמת שהבעיתה אדם, אינה חוזרת ומתרפאת והבהמה מריפה.

רבי שמעון בן אלעזר אמר, אף בידי כל הבריות, כגון שאנת אריה וקול שחל. ונסתפקו בגמ' האם קאי על הרישא – דאף בידי כל הבריות כבידי שמים הוא – ולקולא. או דקאי על הסיפא – דבידי כל הבריות כבידי אדם הוא – ולחומרא.

ופשטו מברייתא דקאי על הסיפא ולחומרא. דשנינו בברייתא, חרותה בידי אדם הוה מריפה, **רבי שמעון בן אלעזר** אומר אף בידי כל הבריות. הרי מבואר דחשיב בידי כל הבריות כבידי אדם, והוה מריפה.

רבה בר בר חנה הלך במדבר, ומוצא אילים שנצמקו ריאותיהם. בא ושאל בבית המדרש מה דינם. אמרו לו, דבקיין יש להביא עריבות מכלי הרם לבנות, ולמלאותן מים קרים, ולהניח בהם הריאות מעת לעת. אם חוזרות הריאות לברייתן, סימן הוא שבידי שמים נצמקו, וכשרות. ואם אינן חוזרות, הוה מריפה. ובחורף יש להביא עריבות מכלי הרם שחורות ושאינן מצננות כל כך כלבנות, ולמלאותם במים פושרין ולהניחם בתוכם מעת לעת. אם חוזרות הריאה לברייתן, הבהמה כשרה. ואם לא, הוה מריפה.

גלודה

במשנתנו ובברייתא נתבאר דנהלקו תנאי בדין בהמה גלודה – שניטל כל עורה או מחמת שחין או מחמת מלאכה, ולא נשתייר כלום; **לרבי מאיר** הבהמה כשרה, ולחכמים הבהמה

¹⁰ הרא"ש כתב הלכה זו בשם הגאונים, וכן מתק המהרש"ל קטע זו מתוך הגמ'. ועי' בבית יוסף וב"ח יו"ד סי' ל"ג.

רבי נחוניא אמר, שאלתי כל המורי הוראות על המריפות במערבא, ואמרו לי **ההלכה כרביש בר פפא** דבהמה שלקתה בכוליא הוה מריפה.

אולם פסקו **דאין הלכה כרב עירא**, אלא אם ניקב המחול הבהמה כשירה. אבל היינו רק כשניקב בחלק הדק שלו, אבל אם ניקב ממקום שנעשה עבה ולמעלה, הבהמה מריפה. אבל אף אם ניקב בחלק העבה, אם לא יצא המחט לחוץ אלא נשתייר בעובי דופן ויש הגנה כנגדו כשיעור עובי דינר זהב, הבהמה כשרה.

• במערבא אמרו, כל דבר הפוסל בריאה, כשר בכוליא. שהרי ניקב הריאה פסול, ואם ניקב הכוליא פסול. וכל שכן דבר הכשר בריאה, כשר בכוליא. והקשה עליו **רבי תנחומא**; (א) הרי אמרו לעיל (דף מ"ח ע"א) דמוגלא כשר בריאה, ואילו מוגלא בכוליא אמרינן דהוה מריפה. (ב) הרי מצינו דבר הכשר בשניהם, כגון צמחים מלאים מים זכין דכשר בין בריאה ובין בכוליא.

מסיק הגמ', דבאמת אין ללמוד דכל הכשר בריאה כשר בכוליא, ואף על גב דנקב פסול בריאה וכשר בכוליא. וכדאמר **רב אשי**, דאין לדמות מריפות זו לזו, דיש אבר שחולי זה קשה לו ואין חולי זה קשה לו. וכמו שרואין בבהמה שאם חותכה כסימנין או בצומת הגידין, מתה. וכשהותך כל כתפיה, חייה.

הא דצמחין מלאים מים זכין כשרים, היינו רק כשהמים צלולים, אבל אם המים עכורים הוה מריפה. וגם כשהם צלולים אינה כשרה אלא אם כן אינו סריח, אולם אם הוא סריח, הבהמה מריפה.

• כוליא שהקטינה מאליה מחמת חולי, בבהמה דקה, כשרה עד כשיעור פול. ובבהמה גסה, כשרה עד כשיעור ענבה בינונית.

לחי התחתון

במשנתנו תנן, דבהמה שניטל לחי התחתון, כשרה. אמר **רבי זירא**, דהיינו רק כשיכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה.

¹¹ רש"י כתב שאינו יודע מה קשיל ליה. אבל התוספות (ד"ה והרי מים זכין) פירשו, דהרי מים זכין דלמו מחמת לקותא, וכשרים בכוליא, ולא גמרינן ממוגלא שיהא טריפה. ואם כן, אין לדמות הטורפות זו לזו.

¹² כ"פ רש"י כאן, ולעיל (דף מ"ח): פי', שהרי אם נתקך גסר רגלים למעלה ממומת הגידין ולא נשבר העצם, הבהמה כשרה. ואילו נחמכה למטה צמקוס צומת הגידין, אף על פי שנמוך מכלאן, הבהמה טריפה.

¹³ נחלקו הראשונים אם קאי רק על כוליא, או גם על ריאה; עי' רשב"א, רא"ש ועוד.

גליון קנין תורה

טריפה. והוסיפו בברייתא, דכבר העיד אלעזר ספרא ויחנן בן גודגדא על הגלודה שהיא טריפה, וכשימת חכמים.

רבי שמעון בן אלעזר אמר, חזר בו רבי מאיר מדבריו שהכשיר בהמה גלודה. הרי מבואר מדבריו, דמעיקרא חלק רבי מאיר והכשיר גלודה. והא דשנינו בברייתא, דאמר רבי שמעון בן אלעזר **דלא נחלקו** רבי מאיר וחכמים על הגלודה שהיא פסולה, וכבר העיד רבי אושעיא בנו של רבי יהודה הבשם (ומכר בשמים) לפני רבי עקיבא משום רבי טרפון על הגלודה שהיא פסולה. אמר רב נחמן בר יצחק דאין הכוונה דמעולם לא נחלקו רבי מאיר וחכמים על דבר זה. אלא דאף שבתחלה נחלקו בה, **לא עמד רבי מאיר במחלוקתו** אלא חזר והודה לדברי חכמים.

• הא דאמרו שגלודה הוה טריפה, שנינו בברייתא דאם נשתייר בו עור כשיעור סלע, הבהמה כשרה, לפי שעל ידי אותו שיור העור מתרפא. ואמר **רב יהודה בשם שמואל** שהמקום דצריך להשתייר עור כסלע היינו על פני השדרה כולה. ונסתפקו בגמ' האם די בעור על פני כל אורך השדרה אפילו הוא קצר כחוט – כל שאם מצטרפים כל העור שלאורכו ומשוית ליה עגול הוה כשיעור סלע. או דלמא צריך להיות עור ברוחב כל השדרה כשיעור סלע. ופשטוהו מהא דפריש **רבי נהוראי בשם שמואל**, דשיעורו ברוחב כסלע על פני כל השדרה כולה.

ויש עוד כמה שיטות באיזה מקום היא נשאר עור כשיעור סלע שיהא בהמה כשרה:

לרבה בר בר חנה, בעינן שישתייר בכל פרקי חוליותיה, ועצמות השוק והירך, עור כשיעור סלע.

לרבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם **רבי אלעזר ברבי ינאי**, צריך להיות כשיעור סלע במקום טיבורו.

רבי ינאי ברבי ישמעאל נסתפק מה הדין אליבא דשמואל אם ניטל העור של מקום השדרה, אבל כל שאר העור קיים. וכן **לרבי אלעזר ברבי ינאי** כשניטל העור של מקום טיבורו, וכל שאר העור קיים. וכן **לרבה בר בר חנה**, אם ניטל העור של ראשי הפרקים וכל שאר העור קיים. ונשארו בתיקו.

עור בית הפרסות

לרב, אם נשתייר כשיעור סלע של עור בשום מקום בהמה, חוזר ומתרפא כל עורה לקדמותו, ומציל הבהמה מלהיות גלודה.

חויץ מעור בית הפרסות והוא מן הארכובה ולמטה, דלא הוי עור מפני שהוא רך ואינו מציל הבהמה מלהיות גלודה.

לרבי יוחנן, אפילו עור של בית הפרסות נמי מציל הבהמה מלהיות גלודה.

רבי אפי הקשה על רבי יוחנן שאמר דעור בית הפרסות מציל מלהיות גלודה, מהא דתנן לקמן (דף קכ"ב ע"א) דעור בית הפרסות דינו לענין טומאה כבשר. אלמא דסבירא ליה שעור בית הפרסות לאו עור הוא אלא כבשר. תירץ לו רבי יוחנן, דאותה משנה אני שונה אותה בלשון יחיד, כלומר דתנא זו יהודאה היא ואין פוסקין כוותיה.

דשנינו בברייתא, עולה שנשחט וחישב על מנת להקטיר כזית^א מעור האליה ועור שתחת הונב רך הוא ונפסל קרבן במחשבת אכילתו כבשר^ב חויץ למקומו, פסול ואין בו כרת. ואם שחטו וחישב על מנת להקטיר הימנו כזית חויץ לזמנו, פיגול הוא, והאוכל ממנו חייב כרת^א.

אליעזר בן יהודה איש כפר איבלים אמר בשם **רבי יעקב**, וכן אמר **רבי שמעון בן יהודה איש כפר עיכוס** בשם **רבי שמעון**, דכן הדין אם הישב להקטיר עור בית הפרסות, או עור הראש של עגל הירך וכל זמן שהעגל יונק, וכן עור שתחת האליה, וכל שמנו חכמים גבי טומאה שדין עורותיהן כבשר – ובא לרבות עור בית הבושת (בית הרחם של נקבה)^ב, דהוה מחשבת פיגול לפסול הבהמה.

הרי מבואר דתנא קמא שלא מנה אלא עור האליה, סבירא ליה דעור בית הפרסות אינה כבשר אלא כעור, והיא שימת חכמים. וכוותיהו סובר **רבי יוחנן** דהוה עור להציל הבהמה מלהיות גלודה.

^א לקמן (דף קכ"ג ע"ב) לענין צית הפרסות צאלו שעורותיהן כבשרן נחלקו אמוראי אם היינו כל הרגל מתחת לארכובה, או רק מקום הפרסות לצד. ורז סבירא ליה התם דהיינו רק מקום הפרסות לצד, מכל מקום לענין שלא יליל על השאר מודה הוא דמן הארכובה ולמטה אינו מניל, ורק שימש ראו לאכילה ממש כבשר זהו רק צצית הפרסות ממש; התם סופר.

^ב צעולה שכולה כליל, לא פסלה מחשבת אכילה אלא מחשבת הקטרה. וצפאר קרצנות הוא הדין אם שימש על מנת לאכול כית סוך למקומו או סוך לזמנו.

^ג מקרא נפקא לן במס' זבחים (דף כ"ח.).

^ד להכי מפרש להביא רק 'עור צית הבושט', משום דהברייתא כאן איירי בקרבן עולה שהוא זכר, ואין להביא אלא זה לצדו. אצל עור השליל אינו ראו להיות צעולה, דאין שליל לזכרים.

והקשו התוס' במס' זבחים (דף כ"ח. ד"ה להביא) דהרי 'צית הבושט' שהוא צית הרחם של נקבה גם כן אין נהג צעולה שהוא זכר. מ' בתוספות הרא"ש (כאן) דמכל מקום שיך כנגדו זכר עור הזכרות. אצל שליל לא שיך זכר כלל.

המריפות בעוף

המשנה מונה אלו המריפות בעוף^(א): (א) נקיבת הוושט, (ב) פסוקת הקנה ברובה^(ג), נשכתה חולדה בשיניה^(ד) על ראשה, וחיישינן לנקיבת קרום של מוח במקום שעושה אותה מריפה^(ה), (ו) ניקב הקורקב^(ו), וניקבו הדקינ^(ז), (ח) נפלה לאור ונכווצו בני מעיה ומחמת האור נהפכה מראיתן. והיינו שהלב וקורקבן שהם אדומין נעשו ירוקין, וכן אלו שהם ירוקין כגון הדקין נעשו אדומין ואכל אם האדומים או הירוקין נשאר כמשפטן שלא נשתנה מראה שלהן, כשרים הם. (י) דרסה אדם ברגליו, או הכה בה בכותל, או ריצצתה בהמה, שעל ידי דברים אלו יש לחוש לריסוק איברים, אף אם העוף עדיין מפרכסת, אם שהתה מעת לעת ושחמה, העוף כשרה וכתנאי שיבדוק האברים שנתבארו לעיל דף נ"א:

בדיקת ראש העוף

נחלקו אמוראי בעוף שנשכו חולדה בראשו, האם מועיל לה בדיקה ובאיזה אופן:

לרבי, שמואל, ולוי, מכנים ידו בפיו של עוף ובודק על ידי שדוחק אצבעו כלפי חיד העוף והמוח נדחק למעלה – אם המוח מבצבץ ויוצא דרך נקב המכה, העוף מריפה שהרי ניקב הקרום. ואם אין המוח יוצא דרך הנקב, העוף כשר.

ומבאר הגמ', דלמאן דאמר (לעיל דף מ"ה ע"א) שבבחהמה אם ניקב הקרום של מוח אינו מריפה עד שתניקב העליון וגם

^א באמת כל טריפות שיש צנהמה, כנגדן צעוף הוה טריפה. אלא המשנה מונה אלו שיש צנה חידוש, וכמו שיתבאר.

^ב יש חידוש צוה שאינו נעשה טריפה אלא כשנפסק רובה. דהוה אמינא הואיל וחיותו של עוף הוא מעט שהרי רואין דשחיתתו כשרה צסימן אחד, הוה אמינא שנעשה טריפה אפילו אם נפסק הקנה צמשהו, קא משמע לן דרק אם נפסק רובה טריפה. וכיון שנקט פסוקת הקנה, נקט אגב זה גם נקוצת הוושט.

^ג דאילו הכתה ציד, אמרינן לעיל (דף נ"ג.) יש דרוסה לחולדה צעופות, וכל כנגד החלל מיטרפה צה.

^ד יש חידוש צוה שלא נעשה טריפה צעוף של יצשה אלא כשהיה נקיבת הקרום, אבל אילו נשבר רק העצם הגלגולת צלל נקיבת קרום של מוח לא הוה טריפה, ורק צעוף של מים יתבאר להלן צגמי שנעשה טריפה על ידי צצירת הגלגולת לצד.

^ה ואליטריך למתנייה דהרי צנהמה ליכא קורקבן; רא"ה.

^ו נקטו משום דצמשהמה הצאה גבי אלו כשירות שנינו, שאם יאלו בני מעיה ולא ניקבו העוף כשירה. ולא אמרינן דעוף הואיל וחיותו מועט טיטרף ציצילה לחודה אפילו צלל נקיבה.

התחתון, מוכן למה מהני בדיקה זו לעוף. אבל למאן דאמר דגם אם ניקב רק קרום העליון לבד הוה מריפה, מה מועיל לבדוק אם אין המוח מבצבץ, הא עדיין צריך לחוש שמא ניקב רק קרום העליון, ואין המוח יוצא משום שהתחתון עדיין קיים. תירצו, דאפילו אם רק העליון היה ניקב, מכיון דקרום התחתון רך הוא כל כך, היה המוח פוקע אותו ויוצא על ידי דחיפת האצבע כשדוחפו למעלה.

מתחילה אמר זעירי, שאין בדיקה מועיל לנשיכת חולדה מפני ששיניה דקות, ואפילו ניקב הקרום, פעמים שאין המוח יוצא על ידי דחיפת אצבע בחיך. אולם קשה דאף שהם דקות אי אפשר שלא יבצבץ מעט, ולמה לא תועיל לה בדיקה. הוסיף רב אושעיא לבאר, ששיניה של חולדה דקות וגם עקומות ולכן נוקב באלכסון, וכשהמוח נדחק למעלה העצם סותמו ועומד כנגדו, כיון שנקב העצם אינו כנגד נקב הקרום, ולכן אין מועיל לה בדיקה.

אולם כאשר עלה זעירי מבבל לנהרדעא, שלח להם דברים שאמרתיו לפניכם טעות הן בידי. אלא אמר בשם רבי שמעון בן לקיש, דמועיל בדיקה לחולדה אולם רק על ידי שמכנים ידו בפיו ודוחק אצבעו כלפי החיך כדלעיל. אבל אין לבדוק על ידי שפותח את הגולגולת לאחר שחיתשה ומוליך מסמור על הנקב לראות אם יחגור בקרום. דפעמים שהקרום אינו נקוב, וכשמוליך המסמור עליו, נוקבו ומפסיד ממוזן ישראל.

לרבי יוחנן; אפשר לבדוק גם על ידי מסמר, ולא חיישינן שמא יעשה נקב.

• ריש לקיש ורבי יוחנן שנחלקו אם יכול לבדוק במסמר או לא, נחלקו במחלוקת רבי יהודה ורבי נחמיה; שאחד מהם היה בודק ביד, ואחד מהם היה בודק במחט. מי שבדק ביד אמר למי שהיה בודק במחט, עד מתי אתה מכלה ממוזן של ישראל, לפי שפעמים שאינו נקוב והמחט מנקבה בשעת הבדיקה ויצטרכו לחוש שהיה מריפה. ומי שבדק במחט אמר למי שהיה בודק ביד, עד מתי אתה מאכיל לישראל נבלות שאין זו בדיקה טובה ביד. אבל מקשה הגמרא דלמה יהא נבלה, הא שחומטה היא, אלא צריך לומר שאמר לו עד מתי אתה מאכיל לישראל מריפות, דצריך לחשוש שמא ניקב קרום של מוח, דמתוך ששיניה דקות ועקומות אינו מבצבץ, ולכן אין מועיל בדיקה ביד אלא על ידי מסמר^א.

^א נמצא דרבי יוחנן וריש לקיש לא נחלקו ממש צמחוקת רבי יהודה ורבי נחמיה, שהרי תנא זו שצדק צמסמר סובר שאינו מועיל צדיקה ציד, והתנא שסבר דמועיל צדיקה ציד סצירא ליה דאסור לצדוק צממט משום כילוי ממוזן ישראל,

גליץ קנין תורה

(ב) **רב יימר** היה בודקה על ידי שמוציא כל המוח מן הקרום דרך פיה כמו שהיא יורדת לחוט השדרה, וממלא הקרום מים, ואם יוצא המים דרך המכה בידוע שניקב הקרום²².

(ג) **רב אחא בר יעקב** היה בודק בקש של חמה, באופן שנתבאר אצל מסמך.

אמר **רב שיזבי** הני אווזי דידן הואיל ותמיד הן במים, כעוף של מים דמיין ואין מועיל להם בדיקה.

דף נ"ז ע"ב

נפלה לאור

תנן כמשנתנו, נפלה העוף לאור ונכווצו בני מעיה ומחמת האור נהפכה מראיתן הוה טריפה. והיינו באופן שהלב וקורקבן שהם אדומין נעשו ירוקין. אבל אם נשאר כמשפטן שלא נשתנה מראה שלהן, כשרים הם. וכן הדקין שהם ירוקין אם נעשו אדומין הוה טריפה, ואם נשאר כמראיתן כשרה²³.

רבי יוחנן אמר בשם **רבי יוסי בן יהושע**, דשיעור ירוקתן מחמת האור, הוא כשיעור נקובתן. מה נקובתן שיעורו במשהו אף ירוקתן שיעורו במשהו.

רב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי שאל מאביו, מה הדין בכבד שהוריקה בחלקו שכנגד הבני מעיים וראשה אחד של כבד תלוי כנגד בני מעין, וראשה אחד למעלה אצל הצלעות. אמר לו **רבי יהושע בן לוי**, דהוה טריפה. הקשו בגמרא, ולא יהא אלא ניטלה הכבד והרי אם נשתייר כזית הוה כשרה. תירץ **רבא**, כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעיים, בידוע שנפלה העוף לאור ונחמרו בני מעיים, ולכן הוה טריפה.

רבי יהושע בן לוי היה לו תרנגולת, שלחו לפני **רבי אלעזר הקפר בריבי** [גדול שבדורו] להורות אם כשירה היא. אמר לו רבי אלעזר הקפר ירוקין הוה הדקין²⁴, והכשירה. והא דתנן במשנתנו 'ירוקין פסולין', נאמר רק בקורקבן, בלב, ובכבד שהם בדרך כלל

הביאו ראיה ש**רבי יהודה** היה זה שבדק בידו. דשנינו בבבביתא דרבי שמעון בן אלעזר אמר בשם רבי יהודה, בודקין לחולדה ביד אבל לא במסמר ומפני שמכלה ממונן של ישראל²⁵.

• הברייתא מסוים, שאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח, העוף טריפה. והקשו על הברייתא, דמתחלה אמרו שבודקין ביד אבל לא במסמר, הרי מבואר דמהני לה בדיקה²⁶. ואילו בסיפא תני דאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח הוה טריפה. ואם כן האיך מועיל לה בדיקה, דילמא נשבר העצם ולא הקרום.

תירצו, דסיפא דברייתא איירי בעוף של מים, דהוה טריפה כשנשבר העצם הואיל ואין לו קרום. ואין הכוונה שאין לו קרום כלל, אלא שקרומו רך, הלכך כי נשבר העצם תו אין הקרום עומד.

וכן מבואר בהא דהקשה **רב נחמן לרב עקי**, האיך אמרת שראית שמואל שהיה בודק לנשיכת חולדה בידו, וכן אמר חברינו הונא שראה לרב שהיה בודק ביד. והא שנה לוי, טריפות שמנו חכמים בבהמה, כנגדן בעוף הוה טריפה²⁷. יתר עליהן עוף, שאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח הוה טריפה. ואם כן האיך סמכו הני אמוראי על הבדיקה, הרי אפשר שנשבר העצם ולא הקרום. תירצו, דמימרא דלוי היינו בעוף של מים הואיל ואין לו קרום. ואין הכוונה שאין לו קרום כלל, אלא הואיל וקרומו רך.

וכן היה פעם תרנגולת בביתו של **רב הנא**, שלחה לפני **רב מתנא** לאחר שנשחטה שיורה בה אם כשר הוא, והכשירה רב מתנא אף דהוה נשבר העצם ולא ניקב קרום של מוח. הקשו לו מהא דשנה לוי שיעוף שנשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח הוה טריפה. אמר רב מתנא דהא דלוי היינו בעוף של מים, וכמו שנתבאר.

• עוד שיטות אמוראים בדין בדיקת המוח משום נקב; (**א**) **רב שיזבי** היה עומד נגד השמש ומסתכל אם יראה נקב בקרום של מוח, לפי שהאור השמש יפה לבדיקה.

²² רש"י הביא לשון אחר, שהיה מניסן נקב הענש מים, וחור ומוליאו ורואה אם נתלצו צידוע שמתערב המוח בהם.

²³ היינו דבאלדומים שנשאלו אדומים אף אם הוסיפו צלדמימות כשרה, וכן צירוקין אף אם הוסיפו ירקות על ירקותן כשרה, לפי שזמנע מוס הם מוסיפס צמראה שלהם ר"ן.

²⁴ אלא שהוסיפו צירקות יותר מדרכן, ולכן הוה סלקא אדעמיה דרבי יהושע בן לוי דהוה טריפה; תורת חיים, לב אריה.

ואילו לרבי יוחנן מותר לעשות צדיקה צמסמר, וגם ציד; תוספות ד"ה ורבי יוחנן.

²⁵ כלומר ואע"פ שנשבר הענש אם לא ניקב קרום של מוח כשרי רבינו גרשום.
²⁶ היינו צמידי דאמיה בעוף, אצל המסס וזית הכוסות ליתנהו בעוף.

קנין תורה גליון

אלו כשרות בעוף

תנן במשנתנו אלו כשרות בעוף; (א) ניקבה הקנה או שנמדקה, (ב) הכתה חולדה על ראשה מקום שאינו עושה אותה טרפה, (ג) ניקב הזפק – הוא הכיס שהאוכל נקבץ שם, ולרבי אפילו אם ניטל הזפק, (ד) יצאו בני מעיה ולא ניקבו, (ה) נשתברו גפיה – עצמות הכנפים, (ו) נשתברו רגליה מן הארכובה ולמטה, או אפילו למעלה ולא יצא העצם לחוץ ואכל יצא לחוץ, תנן לקמן (דף ע"ז.) דהוי טריפה, (ז) נמרטו כנפיה – דהיינו נוצה גדולה שעל כל גופה. לרבי יהודה, אם נטלה הנוצה [כנפים הדקה הסמוכה לכשר שאין לה קנים], העוף טריפה.

שנינו בברייתא, מעשה ברבי סימאי ורבי צדוק שהלכו לעבר שנה בלוד, ושבתו יום השבת במקום 'אונו', והורו במרפחת – היא בית הרחם, כרבי בזפק. ונסתפקו בנמו' מה היה הוראתם; האם היו שני הוראות – שהורו שאם ניטלה המרפחת הוה טריפה, והורו גם כרבי בזפק, דאפילו אם ניטלה הזפק העוף כשרה. או דהוראה אחת היתה שהורו במרפחת להיתר, כמו שפסק רבי לענין הזפק שאם ניטלה כשרה הוא. אבל לא שהורו כרבי לענין שאם ניטל הזפק העוף כשרה, אלא הוה טריפה. ונשאר בתיקו.

אמר רבה וי"א רבי יהושע בן לוי, גגו של זפק נידון כוושט שנעשה טריפה בנקב משהו. ואמר רב ביבי בר אבבי, דיגגו של זפק' היינו ממקום שהוא מתחיל לימשך עם הוושט להיות מיצר והולך.

יצאו בני מעיה

על הא דתנן במשנתנו דעוף שיצאו בני מעיה כשרה, אמר רבי שמואל בר רב יצחק לא שנו דהיא כשרה אלא כשהכניס לתוכו ולא היפך עליונו לתחתיתו, או הכנים עגולה זו למעלה מכמות שהיתה – שהחליף זו למעלה וזו למטה. אבל אם היפך בהן העוף טריפה, דכתיב הוא עשך ויכוננך מלמד שברא הקדוש

אדומין. וכן שנינו בברייתא, באלו בני מעיים אמרו שאם נעשו ירוקין הוה טריפה, בקורקבן, בלב, ובכבד.

רבי יצחק בר יוסף היה לו תרנגולת, שלחו לפני רבי אבהו, אמר לו רבי אבהו, אדומין הוה הדקין וכיון שהן רגילין להיות ירוקין, העוף טריפה. והא דתנן במשנתנו ד'אדומין' כשרים, היינו בלב וקורקבן שהן תמיד אדומין. אבל אלו שדרכן להיות ירוקין כגון דקין, נפסלין אם נעשין אדומין.

אמר רב שמואל בר חייא בשם רבי מני, אברים אדומין שנעשו ירוקין, וכשבישולן הורו והאדימו, כשרין. דמעיקרא לא נשתנה מראיתן רק לפי שנכנס בהם עשן, ועכשיו הלך העשן מחמת המים הרותחים. אמר רב נחמן בר יצחק, כיון שכן נאמר גם להיפוך, שאם היו אדומין שנפלו לאש ולא נעשו ירוקין, אם כשבישולן נעשו עכשיו ירוקין, הוה טריפה. משום דעכשיו שעל ידי הבישול נסתלק העשן, נתגלה הרפתן דבאמת נעשו ירוקין.

מסיק רב אשי, הלכך לא יאכל אדם עוף שנפל לאור עד שיבשלו כדי לבדוק אם לא הפכו מראיתן באמת אלא שאינו ניכר כל זמן שלא בישלם.

אבל מסיק הגמ' דאינו כן, דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן, וכל זמן שאינו ניכר ריעותא בהדיא, אין לחייבו לבשל כדי לבדקה. ורק אם בישלה וראינו הריעותא, אז העוף טריפה.

דרסה וטרפה בכותל

על הא דתנן במשנתנו שאם דרסה אדם ברגליו, או הכה בה בכותל, או ריצצתה בהמה, שעל ידי דברים אלו יש לחוש לריסוק איברים, אף אם העוף עדיין מפרכסת, אם שהתה מעת לעת ושחטה, העוף כשרה. אמר רבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם רבי אלעזר ברבי ינאי, דכולן אף על פי ששהו מעת לעת, צריך בדיקה אחר השחיטה, שמא נשברה השדרה ונפסק החוט.

¹⁰⁰ אבל לא ניטל לגמרי, אלא שנשאר מספיק כדי לאפשר המזון לעבור אל הקורקבן; ר"ן.

¹⁰¹ אבל לתנא קמא גם כי האי גוונא כשרה; עי' תו"ח אביעיל, ר"ן, ובית יוסף י"ד סי' נ"ט [ולהלן דף נ"ז: 'להוציא מלבו של רבי יהודה'].

¹⁰² דאם היו שני הוראות זולתי היה ההוראה נטרפתח לאיסורא, מדסתם ולא אמר הוה להיתר וכלך שאמר 'כרבי' זופק; מהר"ם ש"ף.

¹⁰³ ופשיטא גמי דאפשר דגם כזה סבירא ליה כרבי להיתר, אלא דלא נקטו בגמרא לז' זה משום דפשיטא הוה ולא הוצרכו לשתמו; מהר"ם ש"ף זלעת רש"י.

¹⁰⁴ כ"ה גירסת הגמרא לפנינו, אבל יש גורסים להיפוך בירוקין והאדימו, ולכל הנוסחאות נחלקו הראשונים אם דוקא הוה דרך כהן דנקט לה מהני או דהוה מיניה נקט והוה דקין צאידך. וצמאירי הביא שנספרים מדויקים כמוז להדיא שניהם דבין אדומין שהוריקו וזוהו והאדימו, ובין ירוקין שהאדימו וזוהו והוריקו, כשרים.

¹⁰⁵ גם כזה יש שנינו נוסחאות, אבל לפי נוסח שלפנינו ל' נשמע שהשלק מועיל בין להחזיר אדמימות כ"ל, ובין להחזיר ירקות כמזוהר כאן.

קנין תורה גליון

לשמואל ולרבי יוחנן, תיבדק הריאה על ידי שמכנים קנה דק בקנה ונפח לתוכו לריאה; אם הרוח יוצא העוף מריפה, ואם לאו העוף כשרה.

דיני ריאה בעוף

רבי יוחנן אמר יש לעוף ריאה, וישנה כעלה של וורד דקה ואדומה בין כנפיה.

חזקיה אמר אין ריאה לעוף. ולכאורה אין לפרש כוונתו שאין לו ריאה כלל, שהרי אנו רואין שיש לו ריאה.

וכן אין לפרש הכוונה שאינו נעשה בה מריפה אם ניקבה. דהא שנה לוי ברייתא, מריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף, אלא שיתר עליהן בעוף שאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח הוה מריפה. הרי לכאורה מבוואר דכמו שאם ניקבה הריאה בבהמה הוה מריפה, הוא הדין אם ניקבה הריאה בעוף הוה מריפה.

אלא שהיה מקום לפרש, שאין לו ריאה לענין שאם נפלה העוף מן הגג דאמרין צריכה בדיקה, אין צריך לבדוק בריאה. וכן אם נפלה העוף לאור שבדוקין המעיים שמא הוריקו, אין צריך לבדוק הריאה. וטעם הדבר אמר רב חנה, הואיל ורוב רוחב הצלעות מגינות עליה, שהצלעות אינן שוכבות על רחבן אלא על חודן וכולן רחבן לפנים והריאה נחבאת ביניהם, לכן אין הריאה צריכה בדיקה.

אבל הקשו גם על פירוש זה, דמדפליג רבי יוחנן ואמר יש לעוף ריאה וישנה כעלה של וורד בין אגפיים, הרי מבוואר דהא דאמר חזקיה 'אין ריאה לעוף', היינו שאין לו ריאה כלל.

אלא מסיק הגמ', דכמערכתא אמרו בשם רבי יוסי ברבי חנינא, מדבריו של 'ברבי' דהיינו חזקיה שהיה גדול בדורו, ניכר שאינו רגיל לאכול תרנגולים, לפיכך לא ידע שיש להן ריאה ונלשן בדיחותא הוא.

שמוטת ירך בעוף

רב הונא אמר בשם רב, שמוטת ירך בעוף כשרה. אמר לו רבה בר רב הונא, והא רבנן דאתו מפומבדיתא אמרו דרב יהודה אמר בשם רב, דשמוטת ירך בעוף הוה מריפה. אמר לו רב הונא, בני, אין פשטי הנהר דומין, זה הריף וזה עומד, כך אין מנהג המקומות דומות. ורב באמת סבירא ליה דכשרה היא, אלא שראה בני פומבדיתא שנהגו בו איסור ולא התירו בפניהם, ורב

ברוך הוא 'כוונות' באדם דהיינו בסים לישב עליו, ואם נהפכו וירדו מבסיסן, שוב אין מתיישבים.

שנינו ברייתא, היה רבי מאיר אומר, הא דכתיב הוא עשך ויכוונך מוסב על כנסת ישראל שהם 'כרך שהכל בו', שכל מושליהן מהן ולא מעם אחר, דממנו כהניו, ממנו נביאיו, ממנו שריו, ממנו מלכיו, שנאמר ממנו פנה ממנו יתר וגו'.

מעשה ברומי אחד שראה אדם שנפל מן הגג לארץ, ופקע כריסו ויצאו מעיו. לא רצו ליגע במעיו כדי שלא יתהפכו, אלא הביא לבנו של זה הנופל, ושחטו לבנו לפניו על ידי אהוזת עינים, לא נגע בו ולא הזיקו אלא היה נדמה לאביו כאילו הוא שוחטו, כדי שהנופל יתאנה וימשך מעיו אליו למקומו. כאשר התאנה אכן הכנים מעיו לתוך כריסו, ותפר את כריסו.

דף נ"ז ע"א

נשתברו רגליה

במשנתנו תנן, שאם נשתברו רגליה של עוף מן הארכובה ולמטה, או אפילו למעלה ולא יצא העצם לחוץ, העוף כשרה.

הביאו לפני רבא להורות על סל של עופות שנשתברו רגליהן מוארכובה למטה, או למעלה מארכובה ואין העצם יוצא לחוץ, אם הם כשרים. בדקן רבא בצומת הגידין ובשיפולו של עצם השוק סמוך לארכובה שיהו ששה עשר חומין קיימין, והכשירן.

שמוטת ירך בעוף

אמר רב יהודה בשם רב, שמוטת ידי [כתף] בבהמה, כשרה. אבל שמוטת עצם הירך ממקומו בבהמה, הוה מריפה וכשם נרב הגידו. ושמוטת ירך בעוף, וגם שמוטת גף [פרק עליון המחובר בנבה] בעוף הוה מריפה, דהיישנין שמא ניקב הריאה, לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע, וכששומטת גפה מתנתקת הריאה עם הגף.

⁶⁰ כן פירש 'אנקורי' צפי' אחר הביא רש"י צס משנת הגאונים, ד'אנקורי' עוף שחור הוא ושל מים הוא וצמלחו יש חכמות לנזות, ועל סס קך נקרא 'אנקורי' שהוא מנומר כמו ניקוב.

⁶¹ וה"ה נחמכו, דלוקא נחמכו 'רגליה' טרפה אבל 'ידיה' כשרה; תוספות ד"ה שמוטת.

יהודה שהיה מפומבדיתא סבר דרב באמת סבירא ליה דטריפה הוה.

רבי אבא הלך ומצא לרב ירמיה בר אבא שהוא בודק לעוף במקום שהגידין צומטין מתחברין ומתהדיקין. אמר לו, למה אתה מורה כל כך לבודקן. הא רב הונא אמר בשם רב, דשמוטת הירך בעוף כשרה – והיינו אפילו ניטל כל הירך, וכל שכן שאם נחתכו צומת הגידין לבדן שהם כשרים. אמר לו רב ירמיה, אני יודע המשנה דלקמן (דף ע"ו ע"א), בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה, ואם נחתכה מן הארכובה ולמעלה פסולה, וכן שניטל צומת הגידין הוה טריפה. ואמר רב עלה, וכן בעוף שאם ניטל צומת הגידין הוה טריפה. הרי דרב סובר דכאשר נחתכו צומת הגידין הוה טריפה.

אבל הקשה לו **רבי אבא**, דאם כן קשה הא דאמר רב לעיל דשמוטת ירך בעוף כשרה, דלכאורה זה סותר למה שאמר כאן דבנחתכו צומת הגידין הוה טריפה, ושתק רבי ירמיה. אמר לו רבי אבא, כיון שאמר רב הונא בשם רב דשמוטת הירך בעוף כשרה, וכן אמר רב דכשנחתך צומת הגידין בעוף הוה טריפה, שמא סבירא ליה לחלק בין שמוטה להתוכה, דבשמוטת הירך כשרה ואפילו ניטלה כולה, ואילו בהתוכה הוה טריפה אפילו נחתך צומת הגידין לבדן.

אמר לו **רב ירמיה**, וכי אתה צריך לפרש שמעתתא דרב מדעתך, הרי בפירושו אמר רב, שמוטה כשרה, התוכה פסולה. ואל תתמה, שהרי חותכה מכאן ומתה, חותכה מכאן והיתה¹.

דף נ"ז ע"ב

כאשר עלה רבי אבא מבבל לארץ ישראל אחרי שעלה משם **רבי זירא**, מצא רבי זירא אומר בשם רב הונא בשם רב, דשמוטת ירך בעוף טריפה. אמר לו רבי אבא, לאחר שעלית – רבי זירא מבבל, שמעתי מרב הונא דשמוטת הירך בעוף כשרה היא. ואחר כך מצאתי רב ירמיה בר אבא בודק צומת הגידין, ואמר לרבי זירא כל המושא ומתן שהיה בינו ובין רב ירמיה בר אבא, עד מה שאמר לו רב ירמיה בשם רב, דבשמוטת הירך העוף כשרה, ורק כשנחתך צומת הגידין הוה טריפה.

אמר לו **רבי זירא**, הכי אמר רב חייא בר אשי בשם רב, שמוטת ירך בעוף טריפה, וכן אמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי

¹ כשנחתך הרגל למעלה, מיה, ואילו נחתך כשיפולי במקום צומת הגידין, אינה מיה; ע"פ רש"י לקמן דף ע"ו ע"א ד"ה היינו דקמני.

יוהנן. ואמר **רבי יעקב בר אידי**, שאם היה רבי יוחנן במקום שהחברים היו פוסקים להתיר שמוטת הירך בעוף, לא היה יכול לנוד כנף ולקנתר אפילו רמז דבר כנגדם לומר דהעוף טריפה, מתוך שגדולים הם המתירים ויש לו לרבי יוחנן לירא מהם. דאמר **רבי חנינא** בשם **רבי**, שמוטת ירך בעוף כשרה. ותרנגולת היתה לו ל**רבי חנינא** שנשטמה ירך שלה והביאה לפני **רבי**, והתירה לו, ומלחה רבי חנינא כדי להתקיים ויוכל להראות ימים רבים. והוה מורי באותה תרנגול הלכה לתלמידים – זה התיר לי רבי, זה התיר לי רבי.

מסיק הגמ', דאין הלכה ככל אלו שהתירו שמוטת ירך בעוף. אלא כי הא דשאל **רבי יוסי בן נהוראי** את **רבי יהושע בן לוי**, קנה הבהמה שנקדר ממנה חתיכה כמין ארובה, בכמה יהא חסר ויהא טריפה. אמר לו רבי יהושע בן לוי, הא משנה שלמה שנינו דשיעורו עד כאיסר האיטלקי. אמר לו רבי יוסי בן נהוראי, והלא רחל אחת היתה בשכונתנו שנקדר קנה שלה, ועשו לה קרומין של קנה וסתמוהו בה, וחיתה. אמר לו, וכי מפני שראית שחיתה המכה אתה סומך להתיר. והלא הלכה רווחת בישראל שכבר נתפשטה, דשמוטת ירך בעוף טריפה, ומכל מקום תרנגולת היתה לו ל**רבי שמעון בן חלפתא** שנשטמה ירך שלה, ועשו לה שפופרת של קנה שהיתה מחזיק הירך, וחיתה. אלא בעל כרחך אתה צריך לומר דהא דחיתה המכה היה תוך י"ב חודש, ולבסוף י"ב חודש מתה, משום דטריפה חיה עד י"ב חודש. הכא נמי הרחל שחיתה על ידי קרומין של קנה, בתוך י"ב חודש הוה.

עסקן בדברים

אמרו עליו על **רבי שמעון בן חלפתא** שעסקן בדברים היה, והיה עושה דבר להוציא מלבו של **רבי יהודה** דאמר במשנתינו שעוף שניטלה נוצה שלה, הוה טריפה.

דתרנגולת היתה לו לרבי שמעון בן חלפתא שניטלה נוצה שלה, והניחה בתנור וכרכה במטלית של עור של צורפי נחושת שנותנים לפנייהם לקבל שחקי נחושת, ותמיד היא חמה מתוך עובייה, וגם הנחושת מחמם לעולם. ועל ידי זה גידלה התרנגול כנפיים האחרונים יותר מן הראשונים. הרי מבואר דאינה טריפה.

ואין לדחות, דדלמא קסבר רבי יהודה דטריפה משבחת לפני שהיא מתה מחמת הטרפות שבה. דנהי דיש לומר דמשבחת בשאר אבריה, אבל ודאי באותה דבר שנעשה בה טריפה אינה משתבחת – כי הכא שגדלו כנפיים אחרונים יותר מן הראשונים.

גליון קנין תורה

דחיה רק י"ב חודש, דלרבי חיה רק ל' יום, ולחכמים חיה הרבה יותר מ"ב חודש.

תירצו דאיכא תנאי דסבירא ליה כרב הונא, דשנינו כבריינא, בגולגולת שנחסרה לענין שאינה מטמאה באהל, דשיעורו לבית שמאי כמלא מקדה, היינו או שיש בה נקב אחד ארוך שיש בה חסרון, או אפילו יש בה נקבים הרבה שמצטרפים לשיעור מלא מקדה. ושיעור החסרון שלא יטמא היינו בשיעור כדי שינטל מן החי וימותה. ואמר **רבי יוסי בן המשולם**, מעשה היה במקום ענבול, באחד שנפתחה גלגלתו, ועשו לו חידוק בחתיכת דלעת יבשה, וחיה. אמר לו **רבי שמעון בן אלעזר**, אין משם ראייה, דבימות החמה היה, וכיון שעברו עליו ימות הצנה מיד מת. הרי מבואר דסובר דיש מכה שהיא נבערה ומת מתוך חום, הלכך בעינן ימות החמה וימות הצנה, ולשיטה זו שיעור שמריפה יכול להיות הוא י"ב חודש, כיון שיש מכה שיכול להיות בה רק בימות החמה, ויש מכה שיכול להיות בה רק בימות הגשמים.

רב אחא בר יעקב פסק להלכה, דמריפה יכולה ללדת, ויכולה להשביח לאחר שנעשה מריפה.

דף נ"ח ע"א

ביצים של תרנגולת שנעשתה מריפה

יש שני לשונות במימרא דאמימר בביצים של תרנגולת שנעשתה מריפה:

(א) רב אחא אמר בשם אמרימר, ביצים שהיו במעיה בשעה שנמרפה, כולן אסורות, משום דעובר ירך אמו הוא ועמה נטרפו. אבל **ביצים הנולדים לאחר כך** ודסבר לה לרב אחא כרב אחא בר יעקב דאמר דמריפה יכולה להוליד מותרין. כיון שהתרנגולת שהיא מריפה וגם הזכר יחד גורמין להם שיבאו, ודבר שאיסור והיתר גרמו לו שיגדל מותר, דסבירא ליה ז'ה וז'ה גורם מותר.

והנה נחלקו תנאי כבריינא בולד בהמה מריפה; לרבי אליעזר פסול להקרבה על גבי המזבה, לרבי יהושע הולד מותרת בהקרבה. ומסיים כבריינא, דשוין הם בביצת מריפה, שאסורה

• במעם הדבר למה **רבי שמעון בר הלפתא** נקרא בתחלה 'עסקן בדברים' עוד לפני שעשה המעשה עם התרנגול, אמר **רבי משרשיא** משום דשלמה המלך כתב בספר משלי לך אל נמלה, עצל, ראה דרכיה וחכב, אשר אין לה קצין שוטר ומושל, תכין בקיין לחמה ולא רצה לסמוך רבי שמעון בר הלפתא על דברי שלמה המלך שאין לנמלה קצין, אלא רצה לבדקה מעצמו. הלך בתקופת תמוז, ופרס בגדו על קן של נמלים שאוהבים צל ושונאים חום. יצא אחד מהם מתוך חורי הקן וראה הצל, והניה רבי שמעון בר הלפתא עליו סימן להכירו, מה יעשו לו חבריו כשימצא שקרן. הנמלה נכנס ואמר לחבריו שנפל צל. בינתיים נמל רבי שמעון בר הלפתא בגדו, ושוב נפל השמש על הקן. כאשר יצאו הנמלים וראו שיש שמש, נפלו על אותו נמלה והרגוהו. אמר רבי שמעון בר הלפתא, שמע מינה דאמת הם דברי שלמה המלך שאין להם מלך. דאם יש להם מלך היה צריכים ליטול ממנו רשות לפני שהורגים אותו נמלה.

אבל דחה **רב אחא בריה דרבא** ראיית רבי שמעון בן הלפתא; **(א)** דלמא היה המלך עמהם בשעה שהרגוהו, **(ב)** אפשר שהיה להם הרמנא דמלכא שכל המהתל בחברו יהרגוהו, **(ג)** אפשר שבאותו שעה מת המלך ועדיין לא קם אחר, ודרך ארץ לעשות איש הישר בעיניו, כדכתיב **בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה**.

אלא מסיק הגמ', דמאחר שראיית רבי שמעון בן הלפתא אינו כלום, נאמן הוא שלמה המלך שאמר דאין להם מלך, וברוח הקדש אמרה לספר משלי.

סימן לספק מריפה

רב הונא אמר, אם יש ספק מריפה, יש לבדקו שאם היה י"ב חודש אחר כך, בידוע שלא נמרפה.

נחלקו תנאי כבריינא מהו סימן לספק מריפה; **(א) לתנא קמא**, כל שאינה יולדתה. **(ב) לרבן שמעון בן גמליאל**, כל שמושבת והולכת, בידוע שהיא כשרה, וכל שמתנוונה והולכת, בידוע שהיא מריפה. **(ג) לרבי**, אם היא חיה שלשים יום. אמרו לו חכמים, שאין זה סימן, דהרי הרבה מריפות מותקיימות שנים שלש שנים. על כל פנים קשיא לרב הונא, דליכא למאן דאמר

¹⁶ ואף דבית הלל הם דקאמרי הך שיעורא כדי שינטל מן החי וימות, גם בית שמאי סבירא להו כן אלא דסבירא להו דכדי מקדח הוא שינטל מן החי וימות, ולבית הלל לפעמים היא צפחות; מלא הרועים.

¹⁷ יש כמה בהמות שפוסקות מלילד ולא ממוקין להו צטרפות, אלא בעי למימר אס יולדת בידוע שאינה טרפה; תוד"ה סימן.

קנין תורה גליון

תירץ אמימר, דהם נחלקו **בביצים שהיו בהתרנגולת בשעה שנעשתה טריפה**. ולפי זה אין לגרום בברייתא 'מפני שגדלה באיסור' שכל גידוליה באיסור, אלא צריך לומר 'מפני שגמרה באיסור'.

והא דנחלקו בולד בהמה טריפה; **לרבי אליעזר** פסול להקרב על גבי המזבח, **ולרבי יהושע** הולד מותרת בהקרבה, על כרחך איירי באופן שמתחלה עיברה ואחר כך נטרפה, דאם כבר נטרפה שוב אי אפשר לה להוליד. ובהא נחלקו; **לרבי אליעזר**, עובר ירך אמו הוא והרי הוא כאחד מאיבריה, ולכן נטרפה יחד עם אמו. **ורבי יהושע** סובר עובר לאו ירך אמו, ואף שאמו נעשית טריפה, לא נטרף הולד עמה.

והטעם למה נחלקו לענין להקריב הולד על גבי המזבח, ולא לענין הדיוט אם הולד טריפה או לא, הוא **כדי להודיעך כחו דרבי יהושע** דאפילו להקריבה מותר משום דעובר לאו ירך אמו הוא. ולא שנה הברייתא מחלוקתם לענין הדיוט להודיעך כחו דרבי אליעזר דאפילו להדיוט אסור, משום דכה דהיתרא עדיף ליה.

והא דלכולי עלמא ביצת טריפה אסורה, על כרחך איירי בביצים שהיו בתוך התרנגולת בשעה שנעשית טריפה ודלאחר כך אינה מוענת ביצים, וכולי עלמא מודים דהוה טריפה. **ואף לרבי יהושע דסבירא ליה דעובר לאו ירך אמו** היינו רק לענין ולד, אבל הביצים דמעורה לה בגידין, כגופה דמיא והוה טריפה.

להלכה, ספק טריפה: בזכר, אם חי י"ב חודש ודאי לא נטרף וישוב אין צריך לבדוק. ובנקבה, כל שאינה יולדת.

דף נ"ח ע"ב

בריה שאין בו עצם

אמר **רב הונא**, כל בריה שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חודש. אמר **רב פפא**, שמוע מינה **מדרב הונא** נפקא מינה לדינא, בהא דאמר **שמואל** קישות שהתליע בעודה מחוברת, אסורה התולעת

¹ כגון ספק דרוסה או נפולה או שמה ניקב הקרום מחמת שרלאוהו שלקחה.
² כלומר דאם יולדת צידוע שאינה טרפה; תוספות לעיל ד"ה סימן. [אצל גודאלי דמהני גם לנקבה י"ב חודש אף אם אינה יולדת; דרישה סי' נז אות מה, וב"ח פס].

מפני שגדלה באיסור. הרי מבואר דביצת טריפה אסורה, ולכאורה קשה על אמימר שהתירה.

תירץ **אמימר**, דהא דאמרו בברייתא שביצת טריפה אסורה, היינו כשהתרנגולת מעצמה מתחממת בארץ ויולדת ולא נולד מחמת זכר שהוא כשר, ולכן הוה טריפה כיון דליכא אלא חד גורם.

אמנם לא תירץ שהברייתא שאסר ביצת טריפה איירי בביצים שנולדים לאחר שנעשה טריפה. דכיון דאמרו בברייתא טעם הדבר למה הם אסורים משום ד'גדלה באיסור' משמע דכל גידוליה באיסור. ואם איירי בביצים שכבר היו כמעט אמן בשעה שנעשתה טריפה, הוה ליה למימר ש'גמרה באיסור'.

וכיון דאמרו דהא **דלכולי עלמא** ביצת טריפה אסורה איירי כשהתרנגולת מעצמה התחממה וילדה - דחד גורם הוא. על כרחך הא דנחלקו בולד של בהמה טריפה אם מותרת להקריבה על גבי המזבח, איירי **בזה וזה גורם** - והיינו כשנטרפה הבהמה ורק אחר כך נתעברה מזכר כשר. **דרבי אליעזר** שאסרה למזבח סבר זה וזה גורם אסור, **ורבי יהושע** דהתירה להקריבה סבר זה וזה גורם מותר.

והטעם למה נחלקו לענין להקריבה על גבי המזבח, ולא לענין הדיוט אם דינה כטריפה או לא, הוא **כדי להודיעך כחו דרבי יהושע** דאפילו להקריבה מותר משום דזה וזה גורם. ולא שנו מחלוקתם לענין הדיוט להודיעך כחו דרבי אליעזר דאפילו להדיוט אסור, משום דכה דהיתרא עדיף ליה.

(ב) רבינא חולק על **רב אחא בר יעקב**, וסובר דטריפה אינה יכולה להוליד. ולכן אי אפשר לומר **דאמימר** איירי בביצים שנתהוו בתרנגולת לאחר שנעשתה טריפה, דהרי טריפה אינה יכולה להוליד. אלא אמר דברי אמימר בנוסח אחר, דאיירי **בספק טריפה**:

ביצים של ספק טרפה שהיו **במעיה** בשעה שנעשה לה ספק זה, צריך להשהותם; אם התרנגולת חוזרת ומוענת ביצים, הביצים כשרים משום דנתברר שאין התרנגולת טריפה, שהרי אם טריפה היא לא היתה יכולה למעון עוד ביצים. ואם אינה חוזרת ומוענת ביצים, הביצים אסורים.

והקשה **רב אשי** על אמימר מאותו ברייתא שאמרו דשזין **רבי אליעזר** **ורבי יהושע** בביצת טריפה שאסורה מפני שגדלה באיסור. הרי מבואר דאף טריפה מוענת ביצים, והאיך אמר אמימר שאם מוענת ביצים בודאי לאו טריפה היא.

גליץ קנין תורה

פעם הובא לפני **רב אשי** בהמה שנמצא בה קנה של בשר שיצא מתוך הבית כוסות ונכנס לתוך ההמסם. רצה רב אשי למיטרפה, כיון שיש לה קנה מיותרת הוה לה כנטול. אמר לו **רב הונא מר בר חייא**, הרי כל הבהמות הרועות באחו וביערות יש להם קנה כזה, והלכך אין זה נחשב יתר.

פעם הובא לפני **מר בר רב אשי** בהמה שנמצא בה קנה של בשר שיצא מתוך בית הכוסות להכרם, סבר להכשירה, כמו שהכשירו קנה שיוצא מבית הכוסות להמסם. אמר לו **רב אושעיא**, וכי באריגה אחת ארגתם לכולם, היכא דשנינו דכך ברייתו של בהמה שנינו כן והבהמה מותרת. אבל כאשר לא שנינו דזהו ברייתו, הוה 'יתר' והבהמה טריפה משום דהוה כאילו ניטל אחד מן המעים כנגדו, דכל יתר כנטול דמי.

נתן בר שילא ראש הטבחים בציפורי העיד לפני **רבי**, על שני הדורי דכנתא ודקין המסובבים דיוצאין מן הבהמה מן הקיבה – זה בראשה וזה באמצעה, שהיא טרפה. אבל אם נמצא כן בעוף, כשרה ודוקא זימנין דהוי הכי, ואף על גב דלא משתכח להו, הכי קים להוסיין. והא דבבהמה טריפה היינו רק כשיוצאין בשני מקומות. אבל אם הם יוצאין במקום אחד כמזכיר זה לזה והזורין ומתחברין בתוך רוחב אצבע, הבהמה כשרה.

ונחלקו **רב אמי** ו**רב אסי** בהא דאמרו דהיכא דיוצאים ממקום אחד הוה כשרה:

אחד מהם אמר, דהיינו רק כשהזורים ונערכים ונעשים אחד בתוך אצבע ממקום יציאתם.

ואחד מהם אמר, דאפילו אינן הזורים ונערכים הבהמה כשרה. והא דאמרו 'עד כאצבע' הכוונה דאף שלמעלה אינן הזורין ונערכים, צריכים להתערב כאחד עד כאצבע סמוך לנקב הרעי, כדי שיהא הרעי יוצא ממקום אחד.

באכילה. דכיון שהתולעת מהלכת בתוך הקישות והקישות מהוברת בקרקע, קרינן ביה שרין השורין על הארץ.

ואם התמרים שבתוך כד התליעו ואין ידוע אם היה במחובר או בתלוש, נשמע מדרב הונא דאם נמצאו אחר י"ב חודש משנתלשו מארץ, מותרין הן. משום דאם התליעו כשעוד היו מחוברין, לא היו שרצים אלו שאין להם עצם היין עכשיו לאחר י"ב חודש.

רב אמר, אין זכוב הנקרא 'בקא' – והיא נושכת כצרעה, חי יותר מיום אחד. וליכא זכוב שהיה יותר משנה. הקשה **רב פפא לאביי**, הא אומרים אנשים, שבע שנים נתנכרה ומרדה בקתא בבקא, שאמרה לו, אתה ראית אחד מבני מהוזאיי שסח במים, ועלה וכרך עצמו בסדינים, והושבת עצמך עליו ומצצת דם ממנו, ולא הודעתני. הרי מבואר דבקא חי שבע שנים. תירץ לו אביי, וליטעמין הא דאומרים אנשים, משקל ששים מני של ברזל תלויים בקורנמו של הבקא ולפיכך הוי זהיר בו ששניכתו כבדה, וכי אפשר לומר כן, הרי כמה משקלו של הבקא עצמו. אלא בעל כרחך כשאומרים 'ששים מני' היינו במשקל שלהן – של בקא שהוא קל, וכמו כן כשאומרים שבע שנים, היינו בשנים של בקא – שרנעים הן.

כל יתר כנטול דמי

תנן במס' בכורות לענין מומים, בהמה בעלת ה' רגלים, או שאין לה אלא שלש רגלים, הרי זה מום ואינה ראויה להקרבה.

ואמר **רב הונא**, לא שנו דהרי זה מום לגבוה, דמשמע דלהדימו מותרת היא, אלא בשחטר ויתר בידים שלה ורגלים הקדמות. אבל אם חסר ויתר ברגל ורגלים האחוריים, טריפה נמי היא ואסור להדימו. דכשחטר רגל אחת פשיטא דהוה טריפה, דהוי כשמוטת ירך בבהמה. ואף כשיש לה רגל מיותרת הוה טריפה משום דכל יתר כנטול דמי וכשיש לה רגל מיותרת הוה כחסר רגל אחת.

פעם הובא לפני **רבינא** בהמה שהיתה לה שני 'סניא דיבי', וטרפה מהא דרב הונא דכל יתר כנטול דמי, והוה כבהמה שאין לה 'סניא דיבי' כלל. אבל אם השנים שופכים אחד לתוך השני, הוה כאחד, והבהמה כשרה.

^פ וכן הלכה, לליכא מאן דפליג. ואף על גב דלמרינן לעיל (דף מ"ז). צאוני דריאה, לית הלכתא כוותיה דרבא דיתר. הא אוקימנא והוא דקימנא דרבא דאוני, דקיס להו לרבנן דאורחיהו דהכי. אבל כשנמצא אונא יתירה ציני ציני, הוה טריפה אלמא כנטול דמי, ולכן גבי רגלים דלאו אורחיהו דהכי, ודאי טריפה הוה.

^{פפ} רש"י צפי' הראשון. והביא יש מפרשים, שכל עוף דרכו כן, משום דמן הזפק ועד הקורקבן קנה של מעיין אחד והוא קרי 'צני מעיס', וצראש הקורקבן יולאין צני מעיס גמורין.

^{פפ} אבל אם התליעה בתלוש לאו שורין הוא, עד שיאם השך ממנו ומהלך על גבי הקרקע, כדמנואר לקמן (דף ס"ו).

^{פפ} משל זה נאמרו על צני מחזול, לפי שמעוגגים ושמנים היו.

קנין תורה גליון

ניטלה הנוצה

אבל רבא דחה, דילמא לא אמרו דבר אחד. דעד כאן לא אמר רבי יהודה שאם ניטלה הנוצה הוה טריפה, אלא משום דליכא דבר אחר שמוגין על העוף, והלכך הוה טריפה. אבל לענין פיגול, סבר כשישת רבנן שאינה ראויה לאכילה כלל ואין דינה כעור ובשר.

ואולי רבי ישמעאל לא אמר שדינה כעור אלא לענין מחשבת פיגול שסבר שהיא ראויה לאכילה. אבל לענין טריפה יסבור שהנוצה אינה מוגין על העוף, והלכך אפילו ניטלה אינה טריפה.

במשנתנו אמר רבי יהודה דעוף שניטלה הנוצה, הוה טריפה. אמר רבי יוחנן, דרבי יהודה ורבי ישמעאל שניהם אמרו דבר אחד, ש'נוצה' הוה כעור לכל דבר.

רבי יהודה בהא דאמר שאם ניטלה נוצה הוה כבהמה גלודה שניטלה עורה, והלכך העוף טריפה.

רבי ישמעאל בהא דאמר שאם מלק הטאת העוף על מנת לאכול כזית בין נוצה, ועור, ובשר, חוץ לזמנו, מצטרפת לכזית להיות פיגול. הרי מבואר דסבירא ליה ש'נוצה' דינה כעור.

שאלות ותשובות לחזרה

דף נ"ג ע"א

א. באיזה אופן אמר רב דינים אלו; (א) יש דרוסה לחתול, ואף לחולדה, (ב) אין דרוסה לחתול, וכל שכן לחולדה, (ג) לחתול יש דרוסה, ולחולדה אין דרוסה?

(א) יש דרוסה לחתול, ואף לחולדה: בעופות.

(ב) אין דרוסה לחתול, וכל שכן לחולדה: בבהמה דקה.

(ג) לחתול יש דרוסה, ולחולדה אין דרוסה: בגדיים וטלאים שהם דקים מאד.

ב. שאר עופות טמאין חוץ מן העופות הגם והנין, האם יש להן דרוסה?

יש להן דרוסה.

ג. האיך תירצו הא דבמשנתנו תנן דרוסת העוף 'נין' בעוף הדק, מכלל דשאר עופות אפילו בעוף הדק אין להם דרוסה? (שני דרכים)

(א) דרוסת הנץ היינו כשדרס עוף ששוה בגודלו להנץ עצמו, ואילו שאר עופות טמאים יש להם דרוסה רק בעופות שהם יותר קטנים מהם.

(ב) דרוסת הנץ היינו אפילו כשדרס עוף יותר גדול ממנו [כל זמן שעדיין הוה בכלל 'עוף הדק']. אבל שאר עופות טמאים אין להם דרוסה רק בעופות השוים להם בגודלן.

גליון קנין תורה

ד. האם יש דרוסה לשועל בגדיים וטלאים? ובאיזה היה היה המעשה בדרוסת רחל במרחץ, ומה אמרו בה חכמים? (שני לשונות בגמ')

ללשון ראשון: אין דרוסה לשועל. ומעשה ברחל שנדרסה במרחץ ואמרו בה חכמים דיש דרוסה, היה בחתול.
ללשון שני: יש דרוסה לשועל. ומעשה ברחל שנדרסה במרחץ ואמרו בה חכמים דאין דרוסה, ההוא בכלב הוה ולכן אין בה דרוסה.

ה. האם יש דרוסה באופנים אלו; (א) כשהכהו בצפורן שבידו, (ב) כשהכהו בצפורן שברגל, (ג) כשהכהו בשן, (ד) כשהכהו שלא מדעת?

(א) כשהכהו בצפורן שבידו, יש דרוסה. (ב) כשהכהו בצפורן שברגל, אין דרוסה. (ג) כשהכהו בשן, אין דרוסה, דאין ארס החיה בשיניה. (ד) כשהכהו שלא מדעתו, אין דרוסה דאין משליך בה ארס.

ו. האיד פירשו הא דאמרו אין דרוסה אלא מחיים ולא לאחר מיתה; למה אמרנו, מה הקשו על זה, והאיד פירשו למסקנא?

למה אמרנו: בא לאפוקי באופן שמת הארי ואחר כך נפל על הבהמה.
והקשו על זה: דאמרו דאפילו בחיים אם נפל שלא מדעת אין דרוסה, וכי לאחר מיתה מיבעיא ליה למימר דאין דרוסה.
למסקנא: בא למעט באופן שדרס הארי, אלא שלא הספיק לשלף צפורנו ממנה עד שפסקו את ידו - ו'מיתה' דקאמר הוא מיתה האבר שנחתך, דהוה אמינא ששולח את הארס בשעה שהוא דורס, קא משמע לן דשולח את הארס בשעה שחולץ ומוציא צפורנו מגבה, וכיון שנפסקה ידו קודם שהוציאו אינו יכול להטיל ארס.

ז. למה אמרו דארי שנכנס לבין השורים ונמצא צפורן תלושה בגב של אחד מהן, אין חוששין שמא ארי דרסו?

דאף על פי שרוב אריות דורסין ורק מיעוטן אין דורסין, קים לן שכל הדורס אין לך אחד בהן שתשמט צפורנו. והואיל וצפורן יושבת לו בגבו של השור, אמרינן דבכותל נתחכך השור, וצפורן זו בכותל היתה. וגם יש לומר להיפוך, דאף שרוב שורים מתחככין ורק מיעוטן אין מתחככין, מכל מקום גם אלו שמתחככין אין צפורן יושבת להם בגבם. וזה הואיל וצפורן יושבת לו בגבו אימר ארי דרסו. וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי, אוקי מילתא אחזקיה והוה ליה ספק דרוסה, ורב לטעמיה דאמר אין חוששין לספק דרוסה.

ח. ובאיזה שני אופנים אף כשנמצא צפורן תלושה חוששין לדרוסה?

(א) אם נמצא צפורן יבשה, דצפורן יבשה עשויה להשתמט וצריכין לחשוש שמא דרס.
(ב) אם מצא שנים או שלש עומדות בגב השור כסדר שהן סדורות ביד הארי.

ט. למה באופנים אלו לכולי עלמא אין חוששין לספק דרוסה? (א) כשיש ספק אם נכנס האריה בין השורים, (ב) כשיש ספק אם נכנס כלב או חתול, (ג) כשנכנס ארי בין השורים ושותק ויושב ביניהם, (ד) כשקטע האריה ראשו של אחד מן השורים, (ה) כשהארי נזהם והשורים גועות?

(א) כשיש ספק אם נכנס האריה בין השורים: דאמרינן דלא נכנס.
(ב) כשיש ספק אם נכנס כלב או חתול: דאמרינן דכלב נכנס והרי אין בו ארס.
(ג) כשנכנס ארי בין השורים ושותק ויושב ביניהם: דאמרינן דעשה שלום עמהם כדרך כמה חיות שנעשות תרבות וגדלות עם בני אדם ובהמות ואין מזיקין.
(ד) כשקטע האריה ראשו של אחד מן השורים: דאמרינן דנח מריתחיה בזה, ולא חיישינן שדרס גם לשורים אחרים.
(ה) כשהארי נזהם והשורים גועות: שאמרינן דכשם שהשורים נבעתים ממנו כך הוא נבעת מהם.

גליון קנין תורה

דף נ"ג ע"ב

י. מהו סברת מחלוקת רב ושמואל באופן שהארי שותק והשוורים גרעות?

שמואל סובר דחיישינן לדרוסה, דלכך השוורים צועקים משום שדרס בהם.
רב סובר דלא חיישינן לדרוסה, ורק מחמת פחד האריה הם צועקים, אולם אין חוששין שדרסם.

יא. למה פסק אמימר להלכה דחוששין לספק דרוסה, ודלא כרב? (שני דרכים בגמ')

(א) דלא סבירא לי' הא דרב.

(ב) רב חזר משיטתו וסובר כשמואל דחוששין לספק דרוסה.

יב. מהיכן רצו להוכיח דרב חזר משיטתו וסובר כשמואל? והאיך נדחה הראייה? [לגירסא הנראה לרש"י]

רצו להוכיח: דפעם הובא לפני רב סל מלא עופות שנכנס 'נץ' ביניהם והוו ספק דרוסות. רב שלחו לפני שמואל, שמואל חנקינהו וזרקם לנהר. וכיון דרב לא הורה בה היתר, מבואר דחזר בו משיטתו וסובר כשמואל.
ונדחה הראייה: דהטעם ששלחו לפני שמואל הוא משום דהמעשה היה במקומו של שמואל, ואין זה דרך ארץ שרב יורה בה היתר במקומו של שמואל.

יג. למה איצטריך שמואל לחנקם ולהשליכם לנהר, למה לא; (א) השליכם לנהר כמות שהם, (ב) השהה אותן י"ב חודש כדין ספק טריפה,

(ג) מוכרן לעובדי כוכבים, (ד) חנקם וזרקם לאשפה או האכילם לכלבים?

(א) לא השליכם לנהר כמות שהם: משום שחשש שמא יפרחו ויעלו מהמים ויצודו אותן ציידים וימכרו לישראל.
(ב) לא השהה אותן י"ב חודש כדין ספק טריפה: משום חשש תקלה, דכיון שהיו שם עופות מרובים לא יוכלו להזדהר, ושמא יבואו לשחוט אחד מהן לפני י"ב חודש ויבואו לידי מכשול.
(ג) לא מוכרן לעובדי כוכבים: משום דחשש שמא יחזרו העובדי כוכבים וימכרם לישראל.
(ד) לא זרקם לאשפה, או האכילם לכלבים: כדי לפרסם הדבר, דכאשר הולך לנהר אוושה מילתא טפי.

יד. למה לא היה יכול לבדוק כל אחד מהן ולהתירן? (ב' דרכים ברש"י)

(א) לפי שהיו עופות דקים ומרובים, היה טורח גדול וחשש יטעה באחת מהן.
(ב) איידי דקליש זיהריה דנץ לא מאדים בשר, ולא מינכר.

יז. למה התיר רב אשי אווז שנכנס בין הקנים, וכשיצא היה צוארו מלוכלך בדם, ולא חשש לדרוסה?

דכמו דאמרינן דכאשר יש ספק אם כלב נכנס או חתול נכנס, תולין שכלב היה שאין לו ארס. והכא נמי כשיש ספק אם נעשה על ידי הקנים או על ידי חתול, יש לתלות שנעשה על ידי קנים.

יז. באיזה מקומות צריך לבדוק בספק דרוסה?

לבני רבי חייא ור' חנינא בן אנטיגנוס: בגבה, וכריסה, וצידיה, וכל שכנגד בני מעיים.
לרב חנן בר רבא בשם רב: כנגד כל החלל כולו ואפילו בסימנים. לרב נחמן בשם רב: מכפא ועד אטמא.

גליץ קנין תורה

יז. מנה הדין כשבדקו באותן מקומות, ולמה; אם האדים שם הבשר, ואם לא האדים הבשר?

אם האדים הבשר: זהו הארס והוה טריפה, כיון שסופו לשרוף עד שינקוב את בני מעיים.
אם לא האדים בשר שם: אין צריך לבדוק במקום אחר, שאין דרוסה אלא כנגד בני מעיים דלא מיטרפא במקום אחר.

יח. סימנין שנדלדלו על ידי שנעקרו במקומות הרבה, בכמה הוה טריפה?

סימנים שנדלדלו ברובן הוה טריפה.

יט. מנה הדין כשרססה לבהמה בירך שלא כנגד החלל, וראינו שנירקב הבשר לאחר זמן?

רואין אותו חתיכת בשר כאילו אינו, ואם יש באותו אבר טרפות כשניטל כולו [כגון צומת הגידין] הוה טריפה.

כ. מנה נחשב 'רקבון' לענין זה שיהא נחשב כאילו ניטל?

כל שאם היה בא לרפאותו היה הרופא גורדו ומשליכו עד הבשר החי.

כא. למה טרף רב כהנא ריאה שכהושיבו אותה במקום אחד היתה יושבת כראוי, אבל כאשר היו מרימים אותה היתה מתפרקת ונופלות ממנה חתיכות חתיכות?

כיון דאמרינן כל שהרופא גורדו קרוי המסמסה וכאילו אינו, אם כן הוה לה ריאה שחסרה דהוה טריפה.

כב. קוץ שניקבה לבהמה, עד איזה מקום צריך לינקב שיהא טריפה, ולמה?

צריך שתינקב עד לחלל, דיש לחוש שמא ניקבו הדקין, ואי אפשר להתירו על ידי בדיקה, מפני שאין נקב דק ניכר בהן.

כג. דרסה בסימנין, איזה מקום צריך להאדים שיהא הבהמה טריפה, ולמה?

לרב זביד לא הוה טריפה עד שיאדימו סימנים עצמן. אבל משום האדמת בשר שכנגדן לא נעשה טריפה, דרוב סימנין קשין הן ואין ארס שולט בהן. אבל כי האדימו הן עצמן הרי נגלה ששלט בהן. [אבל לרב נחמן בשם רב הוה טריפה אף בהאדים בשר כנגד הסימנים, עי' שינון בהערה].

דף נ"ד ע"א

כד. מהו שיעור הרחב שצריכה להאדים בדרוסה, שתהא הבהמה טריפה, ולמה; בוושט, ובקנה?

בוושט: שיעורו במשהו, כיון דשיעור נקובתו במשהו.
בקנה: גם כן שיעורו במשהו, משום דהארס שורף והולך, ועל ידי דרוסה משהו בקנה לבסוף יהיה נקב כאיסר.

כה. האיך נתפרש הא דאמר רב דרוסה צריך בדיקה מ'בפא ועד אטמא'?

אין הכוונה לכף של יד דהיינו עצם הרחבה של הכתף, דאם צריך בדיקה רק מהכתף עד הירך היינו כנגד בני מעיים, והרי רב נחמן אמר כן דרך פלוגתא על מה שאמר לו רב יצחק בר שמואל בר מרתא דצריכה בדיקה כנגד בני מעיים. אלא הכוונה לכף הגולגולת דהיינו כל החלל - ואף כנגד הסימנים.

גליון קנין תורה

כ. מיה היה השיבתו של רב יותר מרבי יוחנן כשהיו יחד בישיבה? ובמה היה גדולתו?

דכל אותן שנים שהיה רב משמש לרבי ורבי חייא בישיבה, הוא היה יושב, ורבי יוחנן היה עומד. והיה גדול בכל - בתורה ובחסידות.

כז. מיה הדין בבהמה שנמצאת לאחר שחיטה הקנה שמוטה ממקומה, ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה והבהמה טריפה או לאחר שחיטה נשמטה? (לרב, ולרבי יוחנן)

לרב: הבהמה כשרה לפי שאם נשמטה תחלה היתה הקנה יורדת למטה ולא היה אפשר לשוחטה. לרבי יוחנן: יביא הקנה ויחתכנה במקום אחר לראות; אם דומין מראהן של חתכים, הבהמה טריפה. דהואיל ומראות החתך דומין הן, יש לומר שאף חתך הראשון [של השחיטה] נעשה לאחר עיקור הסימנין.

כח. באיזה אופן כשנמצא קנה שמוטה לאחר שחיטה לכולי עלמא הבהמה טריפה ואינו מועיל לה בדיקה?

אם תפס בסימנים ושחט, לפי שבהאי גוונא אפשר לשחטו אף כשהוא שמוטה ממקומה.

כט. מיה נתרבה מסוף משנתינו ז'ה הכלל, כל שלקתה מכה שאין בהמה לקויה דוגמתה ראויה לחיות, הוה טריפה?

השבע שמעתות שהוסיפו האמוראים דהו טריפה (א) עצם הירך שקפץ ממקומו, (ב) בהמה שלקתה בכוליא אחת [וכל שכן בשתייהן], (ג) בהמה שניקבה הטחול שלה, (ד) סימנים שנתלשו ברובן בכמה מקומות ומחורבין כאן מעט וכאן מעט, (ה) נעקרה צלע אחת מעיקרה עד חצי חולייתה, (ו) גולגולת שהוכתה מכות רבות, ולא נפתחה ולא ניקב הקרום, אבל רובה נחבסה, (ז) בשר החופה את רוב הכרס לבדה בלא בית הכוסות וההמסס, אם נקרע רובו של בשר כנגד הכרס].

ל. למה התיר רב יהודה בן יהודה בן בתירא חיה שלקתה בגיד הנשה, והא אצל יוסף הצייד היו מכין החיות אצל הגיד הנשה בחצים או במקל, והיה החיה מתה בכך, וכן רבי אבא למה התיר לשחוט החיות של רב פפא בר אבא הצייד שהיה מכין החיה בחץ במקום הכליות והיה מתה מאליה, והרי רואין שהם מתות על ידי מכות אלו?

אמרו, וכי להוסיף על הטרפות יש, אין לך אלא מה שמנו חכמים. ואף דחזינן דמתות, גמירי שאם היו מפזרין עליהם סם לרפאותם, היו חיים.

לא. מהו שיעור חסר של קנה בבהמה, שלא יהא הבהמה טריפה?

עד שיהא חסר כשיעור איסר האיטלקי אינה טריפה.

לב. למה המסס ובית הכוסות שניקבו נקב אחר זה לתוך זה במקום אדיקת דופנותיהן, אינה טריפה? (רש"י)

כיון שסמוכין הן ודופנן של שניהם אדוקים זה לזה, אינן שופכין לבחוץ, אלא זה לתוך זה.

גליון קנין תורה

דף נ"ד ע"ב

לג. איזה משנה דוקא הוא; המשנה 'אלו טריפות' דמשמע שאילו שאר הדברים שאינן מנויין באותה משנה כשרות הם, או משנתינו 'אלו כשרות' דמשמע שרק אלו כשירות הם, ואילו שאר דברים שאינן מנויין במשנה טריפות הם; לרבי יוחנן ולריש לקיש?

לרבי יוחנן: משנה הראשונה 'אלו טריפות' דוקא הוא, אבל 'אלו כשרות' לאו דוקא הוא.
לריש לקיש: משנתינו 'אלו כשרות' דוקא הוא, אבל 'אלו טריפות' לאו דוקא הוא.

לד. באיזה דבר נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש?

בדינו של רב מתנא דבוקא דאטמא דשף מדוכתיה טרפה, דר' יוחנן אמר אלו טרפות דוקא הא דרב מתנא כשרה, וריש לקיש סבירא ליה דאלו כשרות דוקא הא דרב מתנא טרפה.

לה. לרבי יוחנן, למה מסברא היינו מרבינן דינו של רב מתנא של עצם הירך שקפץ ממקומו בעצם האליה בכלל 'אלו טריפות'?

דכיון שמסיים המשנה 'זה הכלל' לרבות גם טריפות שלא נמנו להדיא, מסברא היה מרבינן עצם הירך שקפץ ממקומו בכלל טריפות מהא דקתני 'זה הכלל', דכיון שקפץ עצם הירך ממקומו הרי הוא דומה לטריפה של 'נטולה' [וכדנתן התם ניטלה הכבד הוה טריפה]. לכן תנא 'אלו טריפות' לומר דהני הוא דהוה טריפה, אבל עצם הירך שקפץ ממקומו כשרה הוא.

לו. לריש לקיש, למה מסברא לא היינו מרבינן דינו של רב מתנא של עצם הירך שקפץ ממקומו בעצם האליה בכלל 'אלו טריפות'?

לא היינו מרבינן עצם הירך שקפץ ממקומו ב'זה הכלל', כיון שאינו דומה לא לניקב, ולא לפיטוק, ואף לא לניטל - דהא לאו נטולה לגמרי היא, והוה אמינא דבהמה זו כשרה היא. לכן באה המשנה ואמרה 'אלו כשרות' לאשמעינן דהא דרב מתנא גם כן טריפה הוה.

לז. עצם הירך שקפץ ממקומו, האם הוה טריפה; (א) רק קפץ ממקומו, (ב) כשנפסק גיד הקטן שבראשו, (ג) כשנירקב הגיד?

(א) רק קפץ הירך ממקומו: לרב מתנא [וריש לקיש] טריפה, לרבא [ורבי יוחנן] כשרה.
(ב) נפסק הגיד הקטן שבראשו: אף לרבא הוה טריפה. אבל הגמרא מסיק דהא נמי כשרה.
(ג) נירקב הגיד: אז הבהמה טריפה לכולי עלמא.

לח. למה אמר רבי יוחנן לרבי חנא השולחני שלא יעמוד מלפניו באמצע מלאכתו?

שאיין בעלי אומניות המקבלים שכר מבעליהם רשאיין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעסוקין במלאכתם.

לט. מה רצו להוכיח מהא דהותרו לבעלי אומניות לעמוד באמצע מלאכתן למביאי ביכורים? והאיך דחו ההוכחה?

רצו להוכיח: כמה צריכין לחבב מצוה בשעתה; שהרי מפני מביאי ביכורים עומדין, ומפני תלמידי חכמים אין עומדין. אולם דחו: דילמא התיירן כדי שלא תהא נמצא מכשילן לעתיד לבא, שאם לא יראום למביאי ביכורים פנים צהובים ודרך כבוד לא ירגילום לבא מפני הטורח.

מ. לרב נחמן, מה הדין היבא דשיערו רבנן נקב דיכול להיות עד שיעור 'כאיסר', ויש נקב בשיעור 'איסר' בצמצום, ולמה?

דינה כיתר מאיסר, והבהמה טריפה. דהכוונה ליעד ולא עד בכלל, דעד כאיסר כשרה, ואילו איסר עצמו הוה טריפה.

גליון קנין תורה

מא. מה הדין במטת של חבלים שנשאר מן החבל תלוי במטת ונטמאה המטת, ולמה; (א) פחות מחמשה טפחים, (ב) חמשה טפחים עצמה, (ג) מחמשה עד עשרה טפחים, (ד) טפח עשירית, (ה) למעלה מעשרה טפחים?

- (א) פחות מחמשה טפחים: החבל טהור, דכיון שהחבל קטן הוא ואינו ראוי לכלום, לא הוי כחלק מן המטה.
(ב) חמשה טפחים עצמה: החבל טמא, דעל כל פנים לחומרא אמרינן דעד ולא עד בכלל.
(ג) מחמשה טפחים עד עשרה טפחים: החבל טמא [לפי שבו היו קושרין את הפסחים זכר לפסח מצרים, דכתיב 'אסרו חג בעבותים וגו'', וכתיב 'זהיה לכם למשמרת', ובו משלשלין את המטה, והיה ביד להמטה].
(ד) טפח עשירית עצמה: לההוה אמינא לרב נחמן; טהור דבכל מקום אמרינן 'עד ולא עד בכלל'. למסקנא: טמא, דלחומרא אמרינן עד ועד בכלל.
(ה) למעלה מעשרה טפחים: טהור [משום דיש בה יותר מדאי, ועומד הוא ליקצץ].

מב. האם החבל בפני עצמו מקבל טומאה, ולמה? (רש"י)

לא, משום דבעינן שיהא טווי ואריג, כמבואר במס' שבת (דף ס"ד.).

דף נ"ה ע"א

מג. מהו שיעור של כלי חרס שנשברו, כמה צריכים להחזיק שיהא להם שם כלי לקבל טומאה, כשמתחלה היו כלים אלו מחזיקים; (א) עד לוג, (ב) יותר מלוג עד סאה, (ג) יותר מסאה עד סאתים, (ד) יותר מסאתים?

- (א) עד לוג: אם מחזיקים 'כדי סיכת קטן עדיין כלי הן וטמאים.
(ב) יותר מלוג עד סאה: אם מחזיקים רביעית הלוג.
(ג) יותר מסאה עד סאתים: אם מחזיקים חצי לוג.
(ד) יותר מסאתים: אם מחזיקים לוג שלם].

מד. ומה הדין לרב נחמן, אם מחזיקים לוג עצמה, או סאה עצמה, או סאתים עצמה; להוה אמינא, ולמסקנא?

להוה אמינא: תמיד אומרים 'עד ולא עד בכלל', ולכן לוג עצמה דינה כיותר מלוג, וסאה עצמה דינה כיותר מסאה וכו'.
למסקנא: לעולם אזלינן לחומרא, ולכן הכא אמרינן דעד ועד בכלל ולוג עצמה כלמטה, וסאה וסאתיים עצמן כלמטה, כיון דהוה חומרא [שמקבלים טומאה בשיעור קטן].

מה. למסקנא דרב רב נחמן, למה בנקב איסר בטריפה אמרינן 'עד ולא עד בכלל'?

דבכל פעם אזלינן לחומרא, ואי אמרו בה 'עד ועד בכלל' היה יוצא מזה קולא שלא היה נטרפה עד שינקב ביותר בשיעורים אלו.

מו. באיזה שיעור אמרינן עד ועד בכלל אפילו לקולא [ולמה]?

בגריס של כתמים, שהרואה כתם של דם בבגדה, דאם שיעורה כגריס טמאה דמספקינן לה בדם נדה. והתם כשיש גריס בצמצום טהורה היא, דמחזיקינן ליה בדם מאכולת, ואינה טמאה אלא אם כן הוה יותר מכגריס. [ואמרינן לקולא משום דאינו אלא מדרבנן].

קנין תורה גליון

מז. מה הדין בבהמה; (א) שניטל הטחול שלה, (ב) שניקב הטחול שלה? (ג) שנחתך הטחול שלה? (לרב עוירא בשם רבא, ולרבי נחוניא בשם כוליהו טרופאי דמערבא)

(א) אם ניטל הטחול: הבהמה כשרה,

(ב) אם ניקב הטחול: לרב עוירא בשם רבא, הבהמה טריפה [דחמיר ניקב מניטל לגמרי, שעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכאוב והחולי רב בגופה].

לרבי נחוניא בשם כוליהו טרופאי דמערבא: אין הלכה כרב עוירא, אלא אם ניקב הטחול הבהמה כשירה. אבל היינו רק כשניקב בחלק הדק שלו, אבל אם ניקב ממקום שנעשה עבה ולמעלה, הבהמה טריפה. אבל אף אם ניקב בחלק העבה, אם נשתייר בעובי דופנו ולא יצא המחט לחוץ ויש הגנה כנגדו כשיעור עובי דינר זהב, הבהמה כשרה.

(ג) אם נחתך הטחול: לפי תירוץ הראשון בגמרא דינה כניקב דלעיל, לפי תי' השני בנחתך גם לרב עוירא כשר.

מח. מה הדין בהחתך אבר מעובר שבמעוי הבהמה ולא יצא האבר מתוכה? ומה הדין אם חתך מן הטחול ומן הכליות של הבהמה עצמה? [ומנא ילפינן לה? (רש"י)]

כשחתך מעובר שבמעוי בהמה ולא יצא האבר מתוכה: מותר האבר באכילה, וניתר בשחיטת האם כמו העובר עצמו. [וילפינן לה: מכל בבהמה תאכלו].

אם חתך מן הטחול ומן הכליות של הבהמה עצמה: אסור החתיכה באכילה משום אבר מן החי. [וילפינן לה: מאותה תאכלו שלמה ולא חסרה, כלומר כשהיא שלמה הוא דקאמינא לך 'כל בבהמה תאכלו' להתיר דבר אחר שבגופה, אבל כשהיא חסרה, דהנמצא בתוכה מחסרונה הוא, לא שרינא לך 'כל בבהמה' דהיינו הנמצא בה].

מט. לכאורה משמע מדין הנ"ל דכשחתך מן הטחול דרק אותו חתיכה אסור באכילה, אולם הבהמה עצמה מותרת, ולכאורה כיון דאין חיתוך בלא נקב, נמצא כשחתך מן הטחול הרי ניקב הטחול, ואם כן האיך מותר שאר הבהמה באכילה, הא לרב עוירא נעשה טריפה על ידי שניקב הטחול? (שני דרכים)

(א) באמת הבהמה עצמה גם כן אסורה באכילה לרב עוירא משום דניקב הטחול. ואידי דתנא רישא בעובר דחתיכה עצמה מותר באכילה ולא אבר מן החי הוא, נקט נמי בסיפא דהחתיכה אסור באכילה, אף דבאמת כל הבהמה גם כן אסורה.

(ב) באמת הבהמה מותרת באכילה אף לרב עוירא, ואף דאם ניקב הטחול הוה טריפה, מכל מקום אם נחתך הטחול לא הוה טריפה.

דף נ"ה ע"ב

נ. בהמה שלקתה בכליות – באיזה אופן הוה טריפה?

רק כשהגיע הלכותא למקום חריץ שהגידין מעורין שם, והוא אמצעית הכוליא. ומקומו בלובן שמתחת מתני הבהמה.

נא. מה הדין בניקב; הריאה, הכליות?

ניקב הריאה טריפה, ניקב כוליא כשרה.

קנין תורה גליון

נב. מה הקשו על הא דאמרו שדבר הפוסל בריאה כשר בכליות, דלכאורה יש ללמוד ממנו דכל שכן דדבר הכשר בריאה, כשר בכליאה? (ב' קושיות)

- (א) הרי אמרו לעיל (דף מ"ח.) דמוגלא כשר בריאה, ואילו מוגלא בכליאה אמרינן דהוה טריפה.
(ב) הרי מצינו דבר הכשר בשניהם, כגון צמחים מלאים מים זכין דכשר בין בריאה ובין בכליאה [ועי' שינון בהערה].

נג. ולמה כאמת אין ללמוד דכל הכשר בריאה כשר בכליאה דהרי נקב פסול בריאה וכשר בכליאה?

כדאמר רב אשי, דאין לדמות טריפות זו לזו, דיש אבר שחולי זה קשה לו ואין חולי זה קשה לו. וכמו שרואין בבהמה שאם חותכה בסימנין או בצומת הגידין, מתה. וכשחותך כל כתפיה, חיה.

נד. מה הדין בצמחין בכליאה המלאים מים זכין; (א) כשהמים עכורים, (ב) כשהמים צלולים וסריח, (ג) כשהמים צלולים ואינו סריח?

- (א-ב) במים עכורים, או צלולים וסריח: הבהמה טריפה. (ג) במים צלולים ואינו סריח: הבהמה כשרה.

נה. כוליא שהקטינה מאליה מתמת חולי, באיזה שיעור כשרה; בבהמה דקה, ובבהמה גסה?

בבהמה דקה: כשרה עד כשיעור פול. ובבהמה גסה: עד כשיעור ענבה בינונית.

נו. באיזה אופן כשרה בהמה שניטל לחי התחתון שלה?

רק כשיכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה. אבל אם אינה יכולה לחיות על ידי לעיטה והמראה, הבהמה טריפה.

נז. באיזה ג' לשונות נקרא במשנה ובגמ' בית הרחם של הולד?

- (א) 'אם', (ב) 'טרפחת', (ג) 'שלפוחית'.

נח. מה הדין בבהמה שצמקה ויבשה הריאה שלה, ולמה; (א) בידי שמים, (ב) בידי אדם, (ג) בידי כל הבריות?

- (א) בידי שמים [כגון שנבעתה מקול ברד ורעם]: הבהמה כשרה לפי שחוזרת ומתרפאת.
(ב) בידי אדם [שהבעיתה אדם]: הבהמה טריפה לפי שאינה חוזרת ומתרפאת.
(ג) בידי כל הבריות [כגון שאגת אריה וקול שחל]: למסקנת הגמ' דינה כבידי אדם והוה טריפה.

נט. האיך אמרו לרבה בר בר חנה לבדוק אילים שנצמקו ריאותיהם; בקיץ, ובחורף?

בקיץ: יש להביא עריבות של כלי חרס לבנות, ולמלאותן מים קרים, ולהניח בהם הריאות מעת לעת. אם חוזרות הריאות לברייתן, סימן הוא שבידי שמים נצמקו, וכשרות. ואם אינן חוזרות, הוה טריפה.
בחורף: יש להביא עריבות של כלי חרס שחורות [שאינן מצננות כל כך כלבנות], ולמלאותם במים פושרין ולהניחם בתוכם מעת לעת. אם חוזרות הריאה לברייתן, הבהמה כשרה. ואם לא, הוה טריפה.

ס. מה הדין בבהמה גלודה שניטל עורה ולא נשתייר כלום; לרבי מאיר, ולחכמים?

לרבי מאיר, הבהמה כשרה. ולחכמים, הבהמה טריפה.

גליון קנין תורה

סא. האיך תירצו הא דאמר רבי שמעון בן אלעזר בכרייתא אחת 'חזר בו רבי מאיר מדבריו' שהכשיר בהמה גלודה, דמבואר דמעיקרא חלק רבי מאיר על חכמים, ואילו בכרייתא אחרת אמר 'לא נחלקו' רבי מאיר וחכמים על הגלודה שהיא פסולה?

דאין כוונת ברייתא השניה דמעולם לא נחלקו רבי מאיר וחכמים על דבר זה. אלא דאף שבתחלה נחלקו בה, לא עמד רבי מאיר במחלוקתו אלא חזר והודה לדברי חכמים.

סב. איזה שיעור אמרו בכרייתא דצריך להשתייר בבהמה גלודה שלא יהא טריפה? ובאיזה מקום אמר רב יהודה בשם שמואל דצריך העור להיות?

בברייתא אמרו שאם נשתייר בו עור כשיעור סלע, הבהמה כשרה. ואמר עליו רב יהודה בשם שמואל שהמקום דצריך להשתייר עור כסלע היינו על פני השדרה כולה.

סג. מה נסתפקו בגמ' במה שאמר רב יהודה בשם שמואל דבעינן כסלע על פני כל השדרה? והאיך פשטו למסקנא?

נסתפקו: האם די בעור על פני כל אורך השדרה אפילו הוא קצר כחוט - כל שאם מצטרפים כל העור שלאורכו ומשוית ליה עגול הוה כשיעור כסלע. או דלמא צריך להיות עור ברוחב כל השדרה כשיעור סלע.
ופשטוהו: מהא דפריש רבי נהוראי בשם שמואל, דשיעורו ברוחב כסלע על פני כל השדרה כולה.

סד. באיזה מקום צריך להשתייר עור כשיעור סלע; לרבה בר בר חנה, לרבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם רבי אלעזר ברבי ינאי, לרב, ורבי יוחנן?

לרבה בר בר חנה: בכל פרקי חוליותיה ועצמות השוק והירך.
לרבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם רבי אלעזר ברבי ינאי: במקום טיבורו.
לרב: די אם נשתייר באיזה מקום בבהמה, חוץ מעור בית הפרסות.
לרבי יוחנן: די אם נשתייר באיזה מקום, אפילו עור בית הפרסות.

סה. במה נסתפק רבי ינאי ברבי ישמעאל אליבא דשיטות הנ"ל שאמרו מקומות מסויימים דצריך העור להיות?

אליבא דשמואל: מה הדין אם ניטל העור של מקום השדרה, אבל כל שאר העור קיים.
אליבא דרבה בר בר חנה: מה הדין אם ניטל העור של ראשי הפרקים וכל שאר העור קיים.
אליבא דרבי אלעזר ברבי ינאי: מה הדין כשניטל העור של מקום טיבורו, וכל שאר העור קיים.

סו. עולה שנשחט וחישב על מנת להקטיר כזית מעורה חוץ לזמנו, האם הוה פיגול כשחישב על עורות אלו; (א) עור האליה, (ב) עור בית הפרסות?

עור האליה: לכולי עלמא דינה כבשר ונעשה פיגול.
עור בית הפרסות: לתנא קמא דהיינו חכמים, דינה כעור ולא נעשה פיגול. ולרבי יעקב ורבי שמעון, דינה כבשר ונעשה פיגול.

גליון קנין תורה

דף נ"ו ע"א

סז. מהו החידוש בזה דעוף שנפסק קנה שלה, שיעורו ברובה? [רש"י]

דהוה אמינא הואיל וחיותו של עוף הוא מעט שהרי רואין דשחיתתו כשרה בסימן אחד, הוה אמינא שנעשה טריפה אפילו אם נפסק הקנה במשהו, קא משמע לן דרק אם נפסק רובה טריפה.

סח. הרי כל הטריפות שבבהמה כנגדן בעוף הוה נמי טריפה, למה אצטריכו ליה למיתני; (א) נקיבת הושט, (ב) הכתה חולדה, (ג) ניקבו הדקין? [רש"י]

(א) משום פסוק גרגרת - והיא איצטריכא [כבשאלה דלעיל], (ב) משום דקתני מקום שעושה אותה טרפה, דהיינו נקיבת הקרום, דלא תימא תיטרף בנשבר העצם בלא נקיבת קרום, כדאמר לקמן בעוף של מים. (ג) משום דקבעי למיתני סיפא גבי אלו כשירות יצאו בני מעיה ולא ניקבו, ולא תימא עוף שחיותו מועט תיטרף ביציאה לחודה.

סז. האם מועיל בדיקה לעוף שנשכו חולדה בראשו, ובאיזה אופן?

לרבי יהודה, רב, שמואל, ולוי, ולזעירי בשם ריש לקיש; מכניס ידו בפיו של עוף ובודק על ידי שדוחק אצבעו כלפי חיק העוף והמוח נדחק למעלה - אם המוח מבצבץ ויוצא דרך נקב המכה, העוף טריפה שהרי ניקב הקרום. ואם אין המוח יוצא דרך הנקב, העוף כשר.

לרבי יוחנן; אפשר לבדוק גם על ידי מסמר, שפותח את הגולגולת לאחר שחיטה ומוליך מסמר על הנקב לראות אם יחגור בקרום. ולרבי נחמיה דוקא על ידי מסמר או מחט אבל לא מהני ליה בדיקת יד. [ולרבי יהודה אין לעשות בדיקת מסמר כדלהלן].

ע. האידך מועיל בדיקה ע"י הכנסת היד למאן דאמר שבבהמה אם ניקב הקרום של מזה הוה טריפה אף אם ניקב רק קרום העליון, הא עדיין צריך לחוש שמא ניקב רק קרום העליון, ואין המוח יוצא משום שהתחתון עדיין קיים?

קרום התחתון רך הוא כל כך, שאף אם ניקב רק העליון, היה המוח פוקע אותו ויוצא על ידי דחיפת האצבע כשדוחפו למעלה.

עא. למה אמר זעירי דאין בדיקה מועיל לנשיבת חולדה? ומה הקשו עליו? ומה הוסיפו לבאר בדבריו?

להוה אמינא אמרו: מפני ששיניה דקות, ואפילו ניקב הקרום, פעמים שאין המוח יוצא על ידי דחיפת אצבע בחיק. הקשו עליו: דאף שהם דקות אי אפשר שלא יבצבץ מעט, ולמה לא תועיל לה בדיקה. הוסיפו לבאר: ששיניה של חולדה דקות וגם עקמות ולכן נוקב באלכסון, וכשהמוח נדחף למעלה העצם סותמו ועומד כנגדו, כיון שנקב העצם אינו כנגד נקב הקרום, ולכן אין מועיל לה בדיקה.

עב. למה היה רבי יהודה בודק רק בידו ולא במסמר? ולמה היה רבי נחמיה בודק רק במסמר ולא בידו?

רבי יהודה ביד ולא במחט, לפי שפעמים שאינו נוקב והמחט נוקבו ומפסיד ממון ישראל. רבי נחמיה בידק במסמר ולא ביד, לפי שאין זו בדיקה טובה ביד, דעדיין יש לחשוש שמא ניקב קרום של מוח, דמתוך ששיניה דקות ועקמות אינו מבצבץ.

קנין תורה גליון

ע.ג. האיך ביארו הא דאמרו בכרייתא 'שאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח, העוף טריפה', דמשמע דאין מועיל בדיקה לעוף, ואילו ברישא אמרו דמהני לה בדיקה?

הסיפא איירי בעוף של מים, דהוה טריפה כשנשבר העצם אף אם לא ניקב הקרום.

ע.ד. האם יש לעוף של מים קרום?

יש לה קרום, אלא שקרומו רך, הלכך כי נשבר העצם תו אין הקרום עומד.

ע.ה. באיזה אופן בדיקו המוח מחשש נקב; רב שיזבי, רב יימי, ורב אחא בר יעקב?

רב שיזבי: היה עומד נגד השמש ומסתכל אם יראה נקב בקרום של מוח, לפי שהאור השמש יפה לבדיקה.
רב יימר: היה בודקה על ידי שמוציא כל המוח מן הקרום דרך פיה כמו שהיא יורדת לחוט השדרה, וממלא הקרום מים, ואם יוצא המים דרך המכה בידוע שניקב הקרום. [ל"א ברש"י, שהיה מכניס בנקב העצם מים וחוזר ומוציאו וראה אם נתלבנו בידוע שנתערב המוח בהם].
רב אחא בר יעקב: היה בודק בקש של חטה, באופן שנתבאר אצל מסמר.

דף נ"ו ע"ב

ע.ו. מה הדין באוויזים דידן שנשבר העצם שלהם ולא ניקב הקרום של המוח? ולמה?

הוה טריפה כדין עוף של מים, דמתוך שקרומו רך אינו עומד, כיון דתמיד הן במים.

ע.ז. נפלה העוף לאור ונכווצו בני מעיה ומחמת האור נחפכה מראיתן הוה טריפה, לאיזה מראה צריכים להתהפך אברים אלו שיהיו טריפה; לב, קורקבן, הדקין?

הלב וקורקבן שהם אדומין, כשנעשו ירוקין.
הדקין שהם ירוקין, כשנעשו אדומין.

ע.ח. איזה שיעור מן האבר צריך להתהפך מראיתו מחמת האור?

כשיעור נקובתן. מה נקובתן שיעורו במשהו אף ירוקתן שיעורו במשהו.

ע.ט. למה אמר רבי יהושע בן לוי דכבד שהוריקה בחלקו שכנגד הבני מעיים הוה טריפה, הרי אף אם ניטלה כשרה כל שנשתייר כזית?

כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעיים, בידוע שנפלה העוף לאור ונחמרו בני מעיים, ולכן הוה טריפה.

פ. מה הדין באברים אדומין שנעשו ירוקין, וכשבישולן חזרו והאדימו, ולמה? ומה הדין כשנפלו לאש ולא נעשו ירוקין, אבל כשבישולן נעשו עכשיו ירוקין, ולמה?

אדומין שנעשו ירוקין, וכשבישולן חזרו והאדימו: הבהמה כשרה, דמעיקרא לא נשתנה מראיתן רק לפי שנכנס בהם עשן, ועכשיו הלך העשן מחמת המים הרותחים.
נפלו לאש ולא נעשו ירוקין, אבל כשבישולן נעשו עכשיו ירוקין: הבהמה טריפה, משום דעכשיו שעל ידי הבישול נסתלק העשן, נתגלה חרפתן דבאמת נעשו ירוקין.

גליון קנין תורה

פא. עוף שנפל לאור ולא נחפך מראיתו, האם צריך לבשלו?

לרב אשי: צריך לבשלו כדי לבדוק אם לא הפכו מראיתן באמת אלא שאינו ניכר כל זמן שלא בישלם. למסקנת הגמ': אין צריך לבשלו, דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן. וכל זמן שאינו ניכר ריעותא בהדיא, אין לחייבו לבשל כדי לבדקה. ורק אם בישלה וראינו הריעותא, אז העוף טריפה.

פב. מה הדין בעוף שדרסה אדם ברגליו ושהתה מעת לעת ושחטה, האם צריך בדיקה, ולמה?

העוף צריך בדיקה אחר השחיטה, שמא נשברה השדרה ונפסק החוט.

פג. מה הדין בעוף שניקב הזפק, או ניטל הזפק?

ניקב הזפק: העוף כשרה. ניטל הזפק: לרבי הבהמה כשרה.

פד. מהו ספיקת הגמ' במעשה ברבי סימאי ורבי צדוק שהורו בטרפחת – היא בית הרחם, כרבי בזפק?

האם היו שני הוראות - שהורו שאם ניטלה הטרפחת הוה טריפה, והורו גם כרבי בזפק, דאפילו אם ניטלה הזפק העוף כשרה. או דהוראה אחת היתה שהורו הוראה בטרפחת להיתר, כמו שפסק רבי לענין הזפק שאם ניטלה כשרה הוא. אבל לא דסבירא ליה כרבי לענין שאם ניטל הזפק העוף כשרה, אלא הוה טריפה.

פה. איזה מקום חשיב 'גגו של זפק' שנידון כרושט שנעשה טריפה בנקב משחז?

ממקום שהוא מתחיל לימשך עם הרושט להיות מיצר והולך.

פו. מה הדין בעוף שיצאו בני מעיה, ולמה; כשהכניסן לתוכו ולא היפך עליונו לתחתיתו, וכשהיפך בהן?

כשהכניסן לתוכו ולא היפך בהן: הבהמה כשרה. היפך בהן: העוף טריפה, וכדכתיב הוא עשך ויכוננך מלמד שברא הקדוש ברוך הוא 'כונניות' באדם דהיינו בסיס לישב עליו, ואם נהפכו וירדו מבסיסן, שוב אין מתיישבים.

פז. האיך דרש רבי מאיר הפסוק 'הוא עשך ויכוננך' על כנסת ישראל?

'כרך שהכל בו', שכל מושליהן מהן ולא מעם אחר, דממנו כהניו, ממנו נביאיו, ממנו שריו, ממנו מלכיו.

פח. מה עשה הרומי כשראה אדם שנפל מן הגג לארץ, ופקע כריסו ויצאו מעיו, ולא רצו ליגע בו כדי שלא יהפוך את המעיים?

הביא לבנו של זה הנופל, ושחטו לבנו לפניו על ידי אחוזת עינים, לא נגע בו ולא הזיקו אלא היה נדמה לאביו כאילו הוא שוחטו, כדי שהנופל יתאנח וימשך מעיו אליו למקומו. כאשר התאנח אבן הכניס מעיו לתוך כריסו, ותפר את כריסו.

דף נ"ז ע"א

פח. מה הדין בעוף שנשתברו רגליה מן הארכובה ולמטה, או אפילו למעלה ולא יצא העצם לחוץ? ומה צריך לבדוק?

העוף כשרה. אולם צריך לבדוק בצומת הגידין [בשיפולו של עצם השוק סמוך לארכובה] שיהו ששה עשר חוטין קיימין.

קנין תורה גליון

צ. מיה הדין בכהמה; שמוטת יד, ושמוטת עצם הירך?

שמוטת יד: כשרה. שמוטת עצם הירך: הוה טריפה כשגם נרקב הגיד.

צא. מיה הדין בשמוטת ירך או שמוטת גף של עוף?

לרב יהודה: הוה טריפה, דחיישינן שמא ניקב הריאה, לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע, וכששומטת גפה מתנתקת הריאה עם הגף.
לשמאל ולרבי יוחנן: תיבדק הריאה על ידי שמכניס קנה דק בקנה ונופח לתוכו לריאה; אם הרוח יוצא העוף טריפה, ואם לאו העוף כשרה.

צב. למיה אין לפרש דברי חזקיה דאמר 'אין ריאה לעוף', שאינו נעשה טריפה אם ניקבה?

דהא דשנה לוי ברייתא, טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף, אלא שיתר עליהן בעוף שאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח הוה טריפה. הרי מבואר דכמו שאם ניקבה הריאה בבהמה הוה טריפה, הוא הדין אם ניקבה הריאה בעוף הוה טריפה.

צג. מיה היה הסברא לפרש דברי חזקיה שאין לו ריאה לענין שאם נפלה העוף מן הגג או נפלה לאור דאמרן צריכה בדיקה, דאין צריך לבדוק הריאה? ולמה באמת אין לפרש דבריו כן?

הסברא לפרש כן הוא: הואיל ורוב רוחב הצלעות מגינות עליה, שהצלעות אינן שוכבות על רחבן אלא על חודן וכולן רחבן לפנים והריאה נחבאת ביניהם, לכן אין הריאה צריכה בדיקה.
אבל אין לפרש כן: מדפליג רבי יוחנן ואמר 'יש לעוף ריאה וישנה כעלה של וורד בין אגפיים', הרי מבואר דהא דאמר חזקיה 'אין ריאה לעוף', היינו שאין לו ריאה כלל.

צד. האיך תירין רב הונא שאמר בשם רב דשמוטת ירך בעוף כשרה, הא דאמר רבנן דאתו מפומבדיתא דרב יהודה אמר בשם רב, דשמוטת ירך בעוף הוה טריפה?

אין פשטי הנהר דומין, דזה חריף וזה עומד, כך אין מנהג המקומות דומות. ורב באמת סבירא ליה דכשרה הוא, אלא שראה בני פומבדיתא שנהגו בו איסור ולא התירו בפניהם, ורב יהודה שהיה מפומבדיתא סבר דרב באמת סבירא ליה דטריפה הוה.

צה. האיך תירין רבי אבא הא דאמר רב הונא בשם רב, דשמוטת הירך בעוף כשרה, מהא דתנן לקמן (דף ע"ו.), בהמה שניטל צומת הגידין הוה טריפה, ואמר רב עלה, וכן בעוף שאם ניטל צומת הגידין הוה טריפה? ומיה אמר לו רב ירמיה?

דשמא סבירא ליה לחלק דשמוטת הירך כשרה ואפילו ניטלה כולה, ואילו בחתוכה הוה טריפה אפילו נחתך צומת הגידין לבדן.
אמר לו רב ירמיה, וכי אתה צריך לפרש שמעתתא דרב מדעתך, הרי בפירוש אמר רב, שמוטה כשרה, חתוכה פסולה. ואל תתמה, שהרי חותכה מכאן ומתה, חותכה מכאן וחיתה.

גליון קנין תורה

דף נ"ז ע"ב

צו. להלכה, כיוון שפסקו דשמוטת ירך בעוף הוה טריפה, האיך חיתה התרנגולת של רבי שמעון בן חלפתא שנשמטה ירך שלה, ועשו לה שפופרת של קנה שהיתה מחזיק הירך?

דזאת חיתה תוך י"ב חודש, ולאחר י"ב חודש אכן מתה.

צו. האיך אמרו דקנה הבהמה שנקדר ממנה חתיכה כמין ארובה כשיעור איסר האיטלקי הוה טריפה, הא רחל אחת חיתה שנקדר קנה שלה, ועשו לה קרומין של קנה וסתמוהו בה, וחיתה?

הכא נמי הרחל שחיתה על ידי קרומין של קנה, בתוך י"ב חודש הוה.

צח. מה עשה רבי שמעון בן חלפתא להוכיח דלא כרבי יהודה דאמר במשנתנו עוף שניטלה נוצה שלה הוה טריפה?

דתרנגולת חיתה לו שניטלה נוצה שלה, והניחה בתנור וכרכה במטלית של עור של צורפי נחושת שנותנים לפנייהם לקבל שחקי נחושת, ותמיד היא חמה מתוך עוביה, וגם הנחושת מחמם לעולם. ועל ידי זה גידלה התרנגול כנפיים האחרונים יותר מן הראשונים, הרי מבואר דאינה טריפה.

צט. האיך רצו לדחות הוכחתו של רבי שמעון בן חלפתא? ולמה באמת אין לדחות כן?

רצו לדחות: דלמא קסבר רבי יהודה דטריפה משבחת לפני שהיא מתה מחמת הטרפות שבה. אבל אין לדחות כן: דנהי דיש לומר דמשבחת בשאר אבריה, אבל ודאי באותה דבר שנעשה בה טריפה אינה משתבחת - כי הכא שגדלו כנפיים אחרונים יותר מן הראשונים.

ק. מה רצה רבי שמעון בר חלפתא לבדוק מעצמו דעל שם כך נקרא 'עסקן בדברים'?

הא דכתב שלמה המלך בספר משלי לך אל נמלה, עצל, ראה דרכיה וחכם, אשר אין לה קצין שוטר ומושל, תבין בקיץ לחמה ולא רצה לסמוך רבי שמעון בר חלפתא על דברי שלמה המלך שאין לנמלה קצין, אלא רצה לבדוק מעצמו.

קא. האיך בדק כן מעצמו?

הלך בתקופת תמוז, ופרס בגדו על קן של נמלים שאוהבים צל ושונאים חום. יצא אחד מהם מתוך חורי הקן וראה הצל, והניח רבי שמעון בר חלפתא עליו סימן להכירו, מה יעשו לו חבריו כשימצא שקרן. נכנס הנמלה ואמר לחבריו שנפל צל. בינתיים נטל רבי שמעון בר חלפתא בגדו, ושוב נפל השמש על הקן. כאשר יצאו הנמלים וראו שיש שמש, נפלו על אותו נמלה והרגוהו. אמר רבי שמעון בר חלפתא, שמע מינה דאמת הם דברי שלמה המלך שאין להם מלך. דאם יש להם מלך היה צריכים ליטול ממנו רשות לפני שהורגים אותו נמלה.

קב. באיזה ג' דרכים דחו ראיית רבי שמעון בן חלפתא?

(א) דלמא היה המלך עמהם בשעה שהרגוהו, (ב) אפשר שהיה להם הרמנא דמלכא שכל המהתל בחברו יהרגוהו, (ג) אפשר שבאותו שעה מת המלך ועדיין לא קם אחר, ודרך ארץ לעשות איש הישר בעיניו, כדכתיב בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה.

גליון קנין תורה

קנ. מה הן השיטות דמצינו בבדיקת ספק טריפה? (ד' שיטות)

- (א) לתנא קמא, כל שאינה יולדת. [כלומר אם יולדת בודאי אינה טריפה].
(ב) לרבן שמעון בן גמליאל, כל שמשבחת והולכת, בידוע שהיא כשרה, וכל שמתנוונה והולכת, בידוע שהיא טריפה.
(ג) לרבי, אם חיה שלשים יום.
(ד) תנא דברייתא דגולגולת - וכוותיה סובר רב הונא, י"ב חודש - שיעבור שנה שלימה, כיון שיש מכה שיכול לחיות בה רק בימות החמה, ויש מכה שיכול לחיות בה רק בימות הגשמים.

דף נ"ח ע"א

קד. להלכה, מה פסק רב אחא בר יעקב בענין טריפה; האם יולדת, והאם יכולה להשביח לאחר שנעשה טריפה?

טריפה יכולה ללדת, ויכולה להשביח לאחר שנעשה טריפה.

קה. ללישנא קמא [רב אחא] בשם אמימר מה הדין, ולמה; בביצים שהיו במעי תרנגול בשעה שנטרפה, וביצים הנולדים לאחר כך?

ביצים שהיו במעי תרנגול בשעה שנטרפה: כולן אסורות, משום דעובר ירך אמו הוא ועמה נטרפו.
ביצים הנולדים לאחר כך: מותרין. כיון שהתרנגולת שהיא טריפה וגם הזכר יחד גורמין להם שיבאו, ודבר שאיסור והיתר גרמו לו שיגדל מותר, דסבירא ליה 'זה וזה גורם' מותר.

קו. מה הדין בולד בהמה טריפה לענין הקרבה על גבי המזבח; לרבי אליעזר, ולרבי יהושע?

לרבי אליעזר: הולד פסול להקרבה על גבי המזבח. לרבי יהושע: הולד מותרת בהקרבה.

קי. האיך תירין אמימר הא דאמרו בכרייתא דלכולי עלמא ביצת טריפה אסורה מפני שגדלה באיסור, הרי מכואר דיצת טריפה אסורה?

דהיינו כשהתרנגולת מעצמה מתחממת בארץ ויולדת, ולא נולד מחמת זכר שהוא כשר, ולכן הוה טריפה כיון דליכא אלא חד גורם.

קיב. למה לא תירין שהכרייתא שאסר ביצת טריפה איירי בביצים שנולדו לאחר שנעשה טריפה?

דכיון דאמרו טעם הדבר למה הם אסורים משום ד'גדלה באיסור' משמע דכל גידוליה באיסור. ואם איירי בביצים שכבר היו במעי אמן בשעה שנעשתה טריפה, הוה ליה למימר מפני ש'גמרה באיסור'.

קיג. באיזה אופן נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע בולד בהמה, ומהו החכמה לומר כן? וכמה נחלקו?

כיון דמה דקאמר 'שוין' בביצת טריפה דאסורה היינו כשהתרנגולת מעצמה התחממה וילדה - דחד גורם הוא. על כרחך הא דנחלקו בולד של בהמה טריפה אם מותרת להקרבה על גבי המזבח, איירי בזה וזה גורם - והיינו כשנטרפה הבהמה ורק אחר כך נתעברה מזכר כשר. דרבי אליעזר שאסרה למזבח סבר זה וזה גורם אסור, ורבי יהושע דהתירה להקרבה סבר זה וזה גורם מותר.

גליון קנין תורה

ק"א. למה נשנה פלוגתתם לענין להקריבה על גבי המזבחה, ולא לענין הדיוט אם דינה כטריפה או לא?

כדי להודיעך כחו דרבי יהושע דאפילו להקריבה מותר משום דזה וזה גורם. ולא שנו מחלוקתם לענין הדיוט להודיעך כחו דרבי אליעזר דאפילו להדיוט אסור, משום דכח דהיתרא עדיף ליה.

ק"א. ללישנא בתרא (רבינא) בשם אמימר מה הדין בביצים של ספק טריפה שהיו במעי תרנגול בשעה שנטרפה, ולמה?

צריך להשהותם; אם התרנגולת חוזרת וטוענת ביצים, הביצים כשרים משום דנתברר שאין התרנגולת טריפה שהרי טריפה אינו מוליד. ואם אינה חוזרת וטוענת ביצים, הביצים אסורים.

ק"ב. האיך תירצו הברייתא דשוין רבי אליעזר ורבי יהושע בביצת טריפה שאסורה מפני שגדלה באיסור, דמבואר דאף טריפה טוענת ביצים? ולפי זה איזה גירסא צריך לשנות בברייתא?

איירי בביצים שהיו בהתרנגולת בשעה שנעשתה טריפה. ולפי זה אין לגרוס בברייתא 'מפני שגדלה באיסור' דמשמע שכל גידוליה באיסור, אלא צריך לומר 'מפני שגמרה באיסור'.

ק"ג. באיזה אופן נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, ומהו ההכרח לומר כן? ומהו יסוד מחלוקתם?

על כרחך איירי באופן שמתחלה עיברה ואחר כך נטרפה, דאם כבר נטרפה שוב אי אפשר לה להוליד. ובהא נחלקו; לרבי אליעזר, עובר ירך אמו הוא והרי הוא כאחד מאיבריה, ונטרף יחד עם אמו. ורבי יהושע סובר עובר לאו ירך אמו, ואף שאמו נעשית טריפה, לא נטרף הולד עמה.

ק"ד. אם נחלקו בעובר ירך אמו, למה כולי עלמא מודים דביצת טריפה שהיו בתוך התרנגולת בשעת שנעשית טריפה, אסורה?

דאף לרבי יהושע דסבירא ליה דעובר לאו ירך אמו היינו רק לענין ולד, אבל הביצים דמעורה לה בגידין, כגופה דמיא והוה טריפה.

ק"ו. לחלכה, מהו סימון לספק טריפה בזכר ונקבה?

זכר: אם חי י"ב חודש ודאי לא נטרף [ושוב אין צריך לבודקו].
נקבה: כל שאינה יולדת [שאם יולדת בודאי אינה טריפה, ובודאי מהני גם שהיית י"ב חודש אף אם אינה מוליד, עי' בשינון בהערה].

דף נ"ח ע"ב

ק"ז. איזה נפקא מינה לדינא יש בהא דאמר רב הונא, כל בריה שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חודש?

בהא דאמר שמואל קישות שהתליע בעודה מחוברת, אסורה התולעת באכילה. דכיון שהתולעת מהלכת בתוך הקישות והקישות מחוברת בקרקע, קרינן ביה שרץ השורץ על הארץ. ואם התמרים שבתוך כד התליעו ואין ידוע אם היה במחובר אם בתלש, נשמע מדרב הונא דאם נמצאו אחר י"ב חודש משנתלשו, מותרין הן. משום דאם התליעו כשעוד היו מחוברין, לא היו שרצים אלו שאין להם עצם חיון עכשיו לאחר י"ב חודש.

קנין תורה גליון

ק"ז. כמה זמן חי הזבוב הנקרא 'בקא'? וכמה זמן חי זבוב?

הזבוב 'בקא', אינו חי יותר מיום אחד. וזבוב, אינו חי יותר משנה.

ק"ח. האיד ביארו מימרות של אנשים שבקא חי שבע שנים, ומשקל ששים מני של ברזל בקורסנו?

'ששים מני' היינו במשקל שלהן - של בקא שהוא קל. ושבע שנים, היינו בשנים של בקא - שרגעים הן.

ק"ט. מזה הדין בבהמה לענין הקרבה למזבח, ולהדיוט; בעלת ה' רגלים, ושאיין לה אלא שלש רגלים [והחסר והיתר היא ברגלים הקודמות]?

לענין הקרבה: שניהם פסולים. לענין הדיוט: שניהם כשרים.

ק"ב. ומה הדין בחסר ויתר ברגלים האחרונים לענין הדיוט, ולמה?

טריפה היא ואסור אף להדיוט. כשחסר רגל אחת פשיטא דהוה טריפה, דהוי כשמוטת ירך בבהמה. ואף כשיש לה רגל מיותרת הוה טריפה משום ד'כל יתר כנטול דמי' וכשיש לה רגל מיותרת הוה כחסר רגל אחת.

ק"א. בהמה שיש לה שני 'סניא דיבי'; באיזה אופן כשר ובאיזה אופן טריפה?

אם הם נפרדים, הבהמה טריפה, משום כל יתר כנטול דמי, והוה בבהמה שאין לה 'סניא דיבי' כלל. אבל אם השנים שופכים אחד לתוך השני, הוה כאחד, והבהמה כשרה.

ק"ב. בהמה שנמצא בה קנה של בשר שיצא מתוך הבית כוסות ונכנס לתוך ההמסס למה אינה טריפה משום יתר כנטול?

דהרי כל הבהמות הרועות באחו וביערות יש להם קנה כזה, והלכך אין זה נחשב יתר.

ק"ג. בהמה שנמצא בה קנה של בשר שיצא מתוך בית הכוסות להכרם, למה אינה כשרה?

דלא שנינו בה דזהו ברייתו של בהמה, הלכך הוה 'יתר' והבהמה טריפה משום דהוה כאילו ניטל אחד מן המעים כנגדו.

ק"ד. מזה הדין בשני הדורי דכנתא [דקין המסובבים] היוצאין מן הבהמה מן הקיבה - זה בראשה וזה באמצעה; בבהמה, ובעוף?

בבהמה: היא טרפה. בעוף: כשרה היא [דעוף זימנין דהוי הכי].

ק"ה. מזה הפירוש של הא דאמרו בבהמה כשהן יוצאין במקום אחד' סמוכין זה לזה וחזרין ומתחברין בתוך רוחב אצבע שהיא

כשרה? (רב אמי, ורב אסי)

אחד מהם אמר, דהיינו רק כשחוזרים ונערים ונעשים אחד בתוך אצבע ממקום יציאתם.

ואחד מהם אמר, דאפילו אינן חוזרים ונערים הבהמה כשרה. והא דאמרו 'עד כאצבע' הכוונה דאף שלמעלה אינן חוזרין ונערים, צריכים להתערב כאחד עד כאצבע סמוך לנקב הרעי, כדי שיהא הרעי יוצא ממקום אחד.

ק"ו. האיד רצו להוכיח רבי יהודה ורבי ישמעאל שניהם סוכרים 'דנוצה' הוה כעור לכל דבר?

רבי יהודה: בהא דאמר שאם ניטלה נוצה הוה בבהמה גלודה שניטלה עורה, והלכך העוף טריפה.

רבי ישמעאל: בהא דאמר שאם מלק חטאת העוף על מנת לאכול כזית בין נוצה, ועור, ובשר, חוץ לזמנו, מצטרפת לכזית להיות פיגול. הרי מבואר דסבירא ליה ש'נוצה' דינה כעור.

קנין תורה גליון

קבא. מזה הסברא לומר דלרבי יהודה שמובר אם ניטלה נוצה העוף טריפה, ומכל מקום לענין פיגול אין דינה כעור ובשר?

דעד כאן לא אמר רבי יהודה שאם ניטלה הנוצה הוה טריפה, אלא משום דליכא דבר אחר שמגין על העוף, והלכך הוה טריפה. אבל לענין פיגול, סבר כשיטת רבנן שאינה ראויה לאכילה כלל ואין דינה כבשר.

קבח. מזה הסברא לומר דלרבי ישמעאל אף שדינה כעור לענין מחשבת פיגול, ומכל מקום אפילו ניטלה הנוצה אינה טריפה?

דעד כאן לא אמר רבי ישמעאל שדינה כעור אלא לענין מחשבת פיגול שסבר שהיא ראויה לאכילה. אבל לענין טריפה יסבור שהנוצה אינה מגין על העוף, והלכך אפילו ניטלה אינה טריפה.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון

מו"ה חיים זיגער הי"ו - נציב חודש סיון -

לעילוי נשמת אביו מו"ה יעקב צבי ב"ר חיים ע"ה

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת נביאי אמת וצדק לא ימושו ומפך זרעך ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה
הנהלת חבורת קנין תורה

בהעלותך	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג י' סיון	☐ נד.	☐ נג.	☐ מד.
מאנטאג י"א סיון	☐ נד:	☐ נד.	☐ מד:
דינסטאג י"ב סיון	☐ נה.	☐ נד:	☐ מה.
מיטוואך י"ג סיון	☐ נה:	☐ נה.	☐ מה:
דאנערשטאג י"ד סיון	☐ נו.	☐ נה:	☐ מו.
פרייטאג ט"ו סיון	חזרה		
שבת ט"ז סיון	חזרה		

נשא	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג ג' סיון	☐ נג.	☐ נב:	☐ מג.
מאנטאג ד' סיון	☐ נג:	☐ נג.	☐ מג:
דינסטאג ערב שבועות			
מיטוואך א' דשבועות			
דאנערשטאג ב' דשבועות			
פרייטאג ח' סיון - אסרו חג	חזרה		
שבת ט' סיון	חזרה		

מאנטאג בלק - ט' תמוז

בחינה לימוד החודש: דף **נב**: (בעא מיניה רב כהנא מרב) - דף **סג**: (ת"ר לוקחין ביצים)
בחינה חזרת החודש: דף **מב**: (מתני') - דף **נב**: (בעא מיניה רב כהנא מרב)

- איסור השגת נבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אין לחלקים שמורות לתורת קנין תורה שעי" עמודי ציון ד' באבוב
אין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מההנהלה:
טעל: 33 718-438-1188 פקס: 718-298-2044
הערות על הגליון יתקבלו בריצון ע"י אימעייל: kiryantorah@amidelzion.org

שלה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג י"ז סיון	☐ נו:	☐ נו.	☐ מו:
מאנטאג י"ח סיון	☐ נו:	☐ נו:	☐ מז:
דינסטאג י"ט סיון	☐ נו:	☐ נו.	☐ מז:
מיטוואך כ' סיון	☐ נה:	☐ נז:	☐ מח.
דאנערשטאג כ"א סיון	☐ נה:	☐ נה.	☐ מח:
פרייטאג כ"ב סיון	חזרה		
שבת כ"ג סיון	חזרה		